

JOSEF HRONEK:

ŽIVOT PODLE VÍRY

PŘÍRUČKA
KATOLICKÉHO NÁBOŽENSTVÍ
PRO DOSPĚLEJŠÍ MLÁDEŽ.

NA PODNĚT SVAZU ČES. KATOLICKÝCH ÚSTAVŮ VYCHOVÁ-
VACÍCH A VYUČOVACÍCH V ČSR.

1 9 3 2.

NAKLADATELSTVÍ KROPÁČ & KUCHARSKÝ.
V PRAZE.

S církevním schválením

Veškerá práva vyhrazena

PŘEDMLUVA.

JEŽÍŠ KRISTUS: »Mám ještě jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince; také ty musím přivést, a hlas můj slyšeti budou, a bude jeden ovčinec a jeden pastýř.« (Jan 10, 16.)

Změněné poměry postavily katolíky před nové úkoly. Množí se případy, kdy žádají vstoupiti do Církve katolické osoby, kterým se dosud nedostalo náboženské výchovy a vzdělání v duchu Církve svaté. Takové katechumeny je třeba připravovati ke křtu sv. a vyučovati pravdám sv. víry m i m o š k o l u. Protože kněží bývají prací přetíženi, naskytuje se zde široké a vděčné pole apoštolátu horlivým laikům, přiměřeně vzdělaným. Vrchní vedení a závěrečná zkouška přísluší ovšem k n ě z i.

Tu však byla pocítována potřeba vhodné příručky. Příslušný návrh byl podán ve Svazu českých katolických ústavů vychovávacích a vyučovacích v ČSR a se svolením nejdůstojnějšího Arcibiskupského Ordinariátu pražského byl požádán osvědčený odborník profesor Jos. Hronek, docent katechetiky a pedagogiky při bohoslovecké fakultě Karlovy university v Praze, aby takovou příručku napsal. Za jeho obětavost bud' tež mu vzdány upřímné díky!

Kéž božský Spasitel vzbudí co nejvíce horlivých apoštolů, aby kniha tato hojný užitek přinesla a bloudící přivedla v náruč svaté Matky Církve.

Dr. ANT. ELTSCHNER,
místopředseda

Svazu čes. katol. ústavů výchov.
a vyučovacích v ČSR.

ÚVOD.

Proč jsme na světě? Nač žijeme?

Tato otázka je v duši každého člověka a žádá naléhavě určité odpovědi.

Člověk je na světě, aby Boha poznával a miloval, jeho vůli konal a tak do nebe se dostal.

Svatý Augustin napsal: »Tys, ó Pane, pro sebe nás stvořil a naše srdce nepokojno jest, dokud nespočine v Tobě.« (Vyznání I, 1.)

Chceme-li někoho znáti, musí nám někdo o něm pověděti, kdo jest a jaký jest.

Náboženství katolické nás učí:

1. *Kdo jest Bůh,*
2. *jaký jest Bůh,*
3. *a čeho od nás žádá.*

Bůh od nás žádá:

1. *abychom učení jeho věřili,*
2. *přikázání jeho zachovávali,*
3. *prostředků milosti Boží užívali.*

To jest to *jediné potřebné*, o němž se zmiňuje Pán Ježíš v evangeliu (Luk. 10, 42.). »*Neboť co prospěje člověku, byť celý svět získal, život (věčný) však ztratil?*« (Mat. 16, 26.)

Čím lépe poznáš katolické náboženství, tím více k němu přilneš a budeš šťasten a vděčen Bohu, že jsi katolický křesťan.

»*Blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a ostříhají ho.*« (Luk. 11, 28.)

PRAVDY SVATÉ VÍRY A MODLITBY, KTERÉ NUTNO ZNÁTI ZPAMĚTI.

*»O to se starej, v tom buď, aby
prospěch tvůj byl zjevný všem.«
(I. Tim. 4, 15.)*

I. Každý katolický křesťan musí znáti ty pravdy a věřiti aspoň v ty pravdy, které jsou základem křesťanského života, má-li býti živou radostí na vinném kmeni, o němž božský Spasitel vypravoval. Co by bylo z nás lidí, kdyby božský život v nás ustal? — odumřelá větev bez mízy, suché dřevo na oheň, nic jiného. Proto si pamatuj pro duchovní život svůj:

1. Pravdy apoštolského vyznání víry.

Apoštolské vyznání víry zní:

- 1. Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.**
- 2. I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho.**
- 3. Jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny.**
- 4. Trpěl pod pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben byl.**
- 5. Sstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.**
- 6. Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího.**
- 7. Odtud přijde soudit živých i mrtvých.**
- 8. Věřím v Ducha svatého.**
- 9. Svatou Církev obecnou, svatých obcování.**
- 10. Odpuštění hříchů.**

11. Těla vzkříšení.

12. Život věčný. — Amen.

2. Mezi nimi vyniká zvláště šest tak zvaných pravd základních, protože jsou základem křesťanského života.

Zvlášť výslovně musíme věděti a věřiti:

1. Že jest jeden Bůh;
2. že Bůh jest spravedlivý soudce, který dobré odměňuje a zlé trestá;
3. že jsou tři božské osoby: Otec, Syn a Duch Svatý;
4. že Syn Boží člověkem se stal, aby nás svou smrtí na kříži vykoupil a na věky spasil;
5. že duše lidská jest nesmrtelná;
6. že milost Boží jest ke spasení nevyhnutelně potřebná.

3. Poslední věci člověka jsou:

1. smrt, 2. soud, 3. nebe, 4. peklo.

4. Svou víru zvláště vyznáváme
značením svatého kříže.

Kříž děláme dvojím způsobem:

1. tak, že znamenáme palcem pravé ruky čelo, ústa a prsa značením kříže říkajíce: »Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého. Amen.«
2. tak, že se dotýkáme pravou rukou čela a prsou, pak levého a posléze pravého ramene říkajíce: »Ve jménu Otce — i Syna — i Ducha Svatého. Amen.«

Znamením svatého kříže vyznáváme zvláště tyto dvě nejdůležitější pravdy svaté víry:

1. že jest jeden Bůh ve třech osobách: Otec, Syn a Duch Svatý,
2. že nás Ježíš Kristus svou smrtí na kříži vykoupil a na věky spasil.

II. Pán Ježíš řekl bohatému mládenci:

»Chceš-li vejíti do života (věčného), zachovávej přikázání« (Mat. 19. 17.).

»Nestačí tedy k spasení, aby člověk toliko věřil, co Bůh zjevil (oznámil), ale člověk sám musí činiti, co Bůh přikázal.« Co činiti máme, obsahují přikázání lásky.

1. Hlavní přikázání křesťanské lásky jsou tato dvě:

Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vši mysli své. Toť jest to největší a první přikázání. Druhé pak jest podobné tomu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Na těch dvou přikázáních záleží veškerý zákon i proci. (Mat. 22, 37—40.)

2. Tato dvě hlavní přikázání křesťanské lásky jsou obšírněji vysvětlena:
 - a) v desateru Božích přikázání,
 - b) v pateru přikázání církevních.

Jsme povinni znáti a plniti přikázání Boží.

Desatero Božích přikázání zní:

Já jsem Hospodin (= Pán), Bůh tvůj:

1. Nebudeš míti jiných bohů mimo mne.

2. Nevezmeš jména Božího nadarmo.
3. Pomni, abys den sváteční světil.
4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.
5. Nezabiješ.
6. Nesesmilníš.
7. Nepokradeš.
8. Nevydáš křivého svědectví proti bližnímu svému.
9. Nepožádáš manželky bližního svého.
10. Aniž požádáš statku jeho.

Kromě přikázání Božích jsme povinni zachovávat i patero přikázání církevních, kterými nás Církev v životě křesťanském utvrzuje:

Patero přikázání církevních zní:

1. Zasvěcené svátky světit.
2. V neděle a zasvěcené svátky celou mši svatou pobožně slyšet.
3. Ustanovené posty zachovávat.
4. Alespoň jednou za rok zřízenému knězi se zpovídati a v čas velikonoční velebnou svátost oltářní přijímat.
5. V zapověděný čas svatebního veselí nedržet.

3. Kdo se pilně varuje všeho, co Bůh zapovídá, a stále koná, co Bůh nebo Církev svatá přikazuje, nazývá se *spravedlivý*.

Jeho životní pravidla jsou:

1. Varuj se zlého!
2. Čiň dobré!

Jediné a pravé zlé jest, co se protíví zákonu Božímu, a to je hřích. Dobré jest, co se srovnává s vůlí Boží, totiž ctnost a dobré skutky.

Nejdůležitější jsou tři *božské ctnosti*:

1. víra,
2. naděje,
3. láska.

Čtvero základních ctností jest: opatrnost, spravedlnost, statečnost, mírnost.

Hlavní dobré skutky jsou:

1. modlitba,
2. půst,
3. almužna.

Ke cti a chvále nejsvětější Trojice Boží:

Sláva Otci i Synu i Duchu svatému, jakož byla na počátku, i nyní i vždycky až na věky věkův. Amen.

III. Abychom mohli přikázání Boží a církevní zachovávat i a do nebe se dostali, potřebujeme milosti Boží.

1. Té se nám dostává nejsnadněji **svátostmi**.

Pán Ježíš ustanovil sedm svátostí:

Sedmero svátostí se jmenuje:

1. křest (křest svatý činí nás dítkami Božími a členy církve).
2. biřmování (život duchovní v nás sílí a utvrzuje);
3. svátost oltářní (v nás jakožto pokrm nebeský tento život zachovává);
4. pokání (ztracený život duchovní nám znova získává);
5. poslední pomazání (posiluje na duši, polehčuje v bolesti a pozůstatky hříchů shlazuje);
6. svěcení kněžstva (udržuje v církvi úřad kněžský);

7. stav **manželský** (zachování pokolení lidského posvěcuje).

2. Za milost Boží musíme se také modlití. Jsme tedy povinni modlití se, neboť toho vyžadují nejen velebnost a dobrotivost Boží, ale také naše duchovní a tělesné potřeby.

Modleme se často a rádi! Za modlitbu se nestydíme, »nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, ale duše zabítí nemohou«. (Mat. 10, 12.) »Potřebí jest vždycky se modlití a neustávat« (Luk. 18, 1). Kdo se vytrvale modlí, bude vyslyšen. Modlitbě věnujme pozornost největší. Jak se člověk modlí, tak i žije. Čím jest pokrm tělu, tím jest duši modlitba.

Sám Pán Ježíš nás nabádá: »*Proste a bude vám dáno.*« (Mat. 7, 7.) »*Všecko, začkoli modlíce se prosíte, věřte, že vezmete a staneť se vám.*« (Mar. 11, 24). Ježíš Kristus naučil nás se modlití, když řekl jasně a rozhodně: »Takto tedy budete se modlití:

Otče náš, jenž jsi na nebesích!

Posvět' se jméno tvé;

přijď království tvé;

bud' vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.

Chléb náš vezdejší dej nám dnes;

a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům;

a neuvod' nás v pokušení;

ale zbav nás od zlého. — Amen.

Obvyklým přídavkem k Modlitbě Páně a zároveň krásným pojevem úcty mariánské jest *Pozdravení andělské*, které zní:

Zdravas, Maria, milosti plná; Pán s tebou; požehnaná ty mezi ženami, a požehnaný plod života tvého Ježíš.

**Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás
hříšné nyní i v hodinu smrti naší. Amen.**

Jiná modlitba:

Zdrávas Královno.

Zdrávas královno, matko milosrdenství! Živote, sladkosti a naděje naše, buď zdráva! K tobě voláme, vyhnaní synové Evy; k tobě vzdycháme, lkající a plačící v tomto slzavém údolí. I protož, orodovnice naše, obrať k nám své milosrdné oči, a Ježíše, kterýž jest požehnaný plod života Tvého, nám po tomto putování ukaž, ó milostivá, ó přívětivá, ó přesladká Panlo Maria.

Modlitba za zemřelé:

Odpočinutí věčné dejž jim, Pane, a světlo věčné ať jim svítí. Ať odpočívají v pokoji. Amen.

Modleme se:

Činy naše, prosíme Tě, ó Pane, vnuknutím svým předcházej a pomocí přispěj dokonati, aby všecka naše řeč a práce od Tebe vždycky začínala a skrze Tebe začatá dokonána byla. Skrze Ježíše Krista Pána našeho. Amen.

V. Boží pomoc, zůstávejž vždy s námi!

R. Amen.

**BŮH CHCE, ABYCHOM JEHO UČENÍ
VĚŘILI.**

**VĚŘÍM,
CO BŮH ZJEVIL
A CO CÍRKEV SVATÁ VĚŘITI MI UKLÁDÁ.**

»Ten, jenž přistupuje k Bohu, musí uvěřiti, že (Bůh) jest, a odplácuje těm, kteří ho hledají.« (K Žid. 11, 6).

Pravé náboženství může pocházeti jen od Boha, neboť jedině Bůh sám mohl zjevití (= oznámiti) člověku, kdo jest a čeho od nás žádá.

Bůh opravdu se zjevil prvním lidem v ráji, potom skrze ctihodné muže, Mojžíše a proroky lidu israelskému a naposled skrze Syna svého Ježíše Krista celému světu.

Zjevení, kterého se dostalo lidstvu od Boha, jest uloženo v Písmě svatém a v ústním podání (= tradici).

Písmo svaté jest sbírka knih, které byly napsány působením Ducha svatého. Duch svatý osvěcoval zbožné spisovatele knih Písma svatého, aby pravdy zjevení Božího správně napsali. Církev svatá Písmo svaté přijala za slovo Boží. Dělí je na Starý a Nový zákon.

Starý zákon vypravuje o stvoření světa, o pádu člověka, o potopě a o vyvoleném národu israelském až do narození Pána Ježíše.

Patří pak k Písmu sv. Starého zákona knihy tyto:

a) dvacet jedna kniha dějepisná, a to: pět knih Mojžišových, kniha Josue, kniha Soudců, Ruth, čtyři knihy královské (které však podle bible hebrejské se dělí na dvě knihy Samuelovy a dvě knihy královské), dvě knihy Paralipomenon či chroniky zvané, dvě knihy Esdrášovy, z nichž druhá slove také Nehemiášova, kniha Tobiášova, Judith, Esther, dvě knihy Makkabejské.

b) sedm knih poučných, a to: kniha Job, Žalmů, Přísloví, kniha Ekklesiastes či Kazatel, Píseň Šalomounova či Píseň písní, kniha Sirach či Ekklesiastikus a kniha Moudrosti.

c) sedmnáct knih prorockých, totiž kniha proroka Isaiáše, Jeremiáše s Baruchem, Ezechiela, Daniela kteréž, vyjmouc knihu Baruchovu, nazývají se pro větší rozsah svůj knihami velikých proroků, a kniha proroka Oseáše, Joele, Amosa, Abdiáše, Jonáše, Micheáše, Nahuma, Habakuka, Sofoniáše, Aggέα, Zachariáše a Malachiáše, kteréž slovou knihy malých proroků.

Nový zákon vypravuje o životě a působení Pána Ježíše, o založení a šíření Církve.

K Novému zákonu patří tyto knihy:

a) pět knih dějepisných, totiž čtyři evangelia (svatého Matouše, sv. Marka, sv. Lukáše, sv. Jana) a Skutky apoštolské.

b) dvacet jedna kniha poučná, a to: čtrnáct listů sv. Pavla a sedm listů tak zvaných katolických (jeden sv. Jakuba, dva sv. Petra, tři sv. Jana, jeden sv. Judy).

c) jedna kniha prorocká, totiž Zjevení sv. Jana či Apokalypse.

Ústní podání jsou pravdy, které Kristus a apoštolové hlásali, ale které v Písmě svatém nejsou napsány. Ústní podání nám zachovali ve spisech svých svatí Otcové a církevní spisovatelé.

Písmo svaté a ústní podání (tradice) jsou prameny víry katolické. Podle vůle svého božského zakladatele Církve oba tyto prameny víry opatruje a za pomoci Ducha svatého vykládá. Proto slovo Boží, učitelským úřadem Církve svaté hlásané, jest naše *pravidlo víry katolické*.

První článek víry:

VĚŘÍM V BOHA, OTCE VŠEMOHOUCÍHO, STVOŘITELE NEBE I ZEMĚ.

1. Bůh a jeho vlastnosti.

Základní pravda náboženská: *Jest jeden Bůh.*

»*Já jsem Bůh a není mně podobného.*« (Is. 46, 9.)

Že jest jeden Bůh, můžeme již svým rozumem poznati ze stvořených věcí.

»Ó, z knihy přírody um (= rozum) božský zírá, kam namátkou jen sáhneš v její listy.«
(Svatopl. Čech.)

Boha můžeme sice poznati, nikdy však ho nepochopíme. Bůh, kterého by člověk chápal, nebyl by Bůh. Bůh je Pán nebes i země, nejvyšší bytost. Je sám od sebe.

1. Jest *nejdokonalejší*, protože má nejlepší vlastnosti v nekonečné míře.
2. Bůh je *věčný*: byl vždy, jest a bude vždy; nemá ani začátku ani konce.
3. Jest *vševědoucí*: ví a zná všechno, minulé, při-

tomné i budoucí věci, zná i nejtajnější naše myšlenky.

4. Jest *všudypřítomný*: jest všude, na nebi i na zemi.
5. Jest nejvýš *spravedlivý*: odplácí jednomu každému podle skutků jeho na tomto světě, nebo určitě na onom světě.
6. Jest nejvýš *dobrotivý*: dobré od něho pochází a prosby naše dobrotivě vyslyší.
7. Jest *všemohoucí*: není mu nic nemožného.
8. Bůh jest nejvýš *milosrdný*: miluje všechny lidi, nechce smrti hříšníka, nýbrž aby se obrátil a živ byl.

2. Tři božské osoby.

V Bohu jednom jsou tři božské osoby: Otec, Syn a Duch Svatý — nazývají se Nejsvětější Trojice Boží. Bohu Otci přisuzujeme stvoření, Bohu Synu vykoupení a Bohu Duchu Svatému naše posvěcení. Tři božské osoby nejsou tři bohové, nýbrž jen jediný Bůh, protože mají jen jednu a touž nedělitelnou božskou přirozenost. Pravda tato, že jest jeden Bůh ve třech božských osobách, jest našemu rozumu svaté a neproniknutelné tajemství.

3. Bůh a svět.

A. Svět vznikl vůlí Boží.

1. Jeden ze skutků Božích jest stvoření světa, t. j. Bůh všechno, nebe i zemi, učinil z ničeho všemohoucí vůlí svou.

Stvořil nejprve základní látku, z níž vytvořil a upravil (v »šesti dnech«, t. j. neurčitých dobách) svět. V novější době někteří filosofové

popírají, že Bůh vše stvořil a vykládají, že svět se vyvinul ze hmoty zvláštní silou — kromě této hmoty a síly prý nic není (materialisté). Jiní neuznávají Boha jako osobu. Podle nich příroda (= svět) a Bůh jest jedno a totéž (pantheismus a monismus). Uvedené bludné názory nejsou nic jiného než bezbožná nevěra (atheismus), o níž praví Písmo svaté, že jen blázen řekl v srdci svém: Není Boha (žalm 13, 1).

2. Bůh stvořiv svět, zachovává jej a svou vůlí spravuje. Svět trvá, jak dlouho Bůh chce. Péče Boží o svět se jmenuje *prozřetelnost Boží*.

Proč dopouští Bůh *bolest*? Bolest přivádí k Bohu, člověk lituje hříchů svých a zjednává si zásluhy pro nebe.

Odkud je *zlo* na světě? Původcem zla není Bůh, nýbrž zvrácená duše lidská. Bůh nechce zlo, ale dopouští je.

B. Andělé.

Kromě světa hmotného Bůh stvořil i svět pouhých duchů, kteréž jmenujeme anděly. Měli posvěcující milost, s níž mohli dosáhnouti věčné blaženosti. Ale ve zkoušce neobstáli všichni, část jich pýchou zhřešila a zavržena byla do pekla. To jsou d'áblové, jsou zlí a nenávidí Boha i lidí.

Andělé jsou dobří, svatí, Boha milují a nás na těle i na duši chrání a k dobrému povzbuzují. Bůh každému člověku na cestu životem dal k ochraně anděla strážného. Modli se k němu denně:

Anděle Boží, strážce můj!
Rač vždycky být ochránce můj!
Mne vždycky říd' a napravuj,

ke všemu dobrému mne vzbuzuj.
Ctnostem svatým mne vyučuj,
ať jsem tak živ, jak chce Bůh můj,
tělo, svět, ďábla přemáhám,
na tvá vnuknutí pozor dávám,
a v tom svatém obcování,
ať setrvám do skonání,
po smrti pak v nebi věčně
chválím Boha ustavičně. Amen.

C. Lidé.

Nejznamenitější tvor na zemi jest člověk. Skládá se z těla a z duše; »utvořil Bůh člověka z hlíny země a vdechl ve tvář jeho dech života.« (1. Mojž. 2, 7.) *Duší svou podobá se člověk Bohu; »učiňme člověka k obrazu našemu.«* (1. Mojž. 1, 26.)

Když člověk umírá, odlučuje se duše od těla a žije pro sebe dále. Tělo se ukládá do země a zpráchníví. Bůh řekl Adamovi po hříchu: »Prach jsi a v prach se navrátíš.« (1. Mojž. 3, 19.) — Duše nemůže zpráchnivěti, protože jest duch, jest nehmotná, jednoduchá.

S učením křesťanským nemožno srovnati tvrzení přívrženců výstřední teorie vývojové, že člověk jak po stránce tělesné, tak i duševní vyvinul se sám sebou ze zvířete a že jest proto jen vyvinutější a dokonalejší zvíře. Ačkoliv tělesná soustava lidská jest podobná tělesné soustavě zvířecí, přece jsou veliké rozdíly. Kostra lidská jest přímá, zvířecí zlomená, obličej člověka je malý a dutina mozková veliká, u opice obličej velký a dutina mozková malá. Mozkem i míchou se tvoří veliká propast mezi člověkem a opicí. Duše zvířecí nemá rozumu, proto zvíře není schopno myšlení.

První lidé byli Adam a Eva. Jsou prarodiči pokolení lidského — od nich pocházejí všichni lidé.

První lidé dostali od Boha posvěcující milost; měli dokonalý rozum, svatou vůli, žili v ráji a neměli trpěti ani zemřítí.

Pád prvních lidí.

Prarodiče přestoupili přikázání Boží a těžce zhřešili. Tím ztratili posvěcující milost a mimořádné dary. Odvrátili se od Pána Boha, pohrdli jím. Hříchem svým uškodili nejen sobě, ale i všem svým potomkům. Jediná však Panna Maria od prvního okamžiku svého života uchráněna byla poskvrny hříchu se zřetelem, že byla vyvolena za matku Pána Ježíše (8. prosince zasvěcený svátek Neposkvrněného Početí Panny Marie).

Zaslíbení Vykupitele.

Všichni lidé zdělili po prarodičích hřích (= hřích dědičný) i následky hříchu. Nikdo také nemohl již přijít do nebe. Urážka Boha byla nesmírná, mohl ji odčinit zase jenom Bůh; ponížit se však, za lidi trpěti a umřítí nemohl Bůh jako Bůh, to mohl jen zase člověk — proto Bůh se stal člověkem, aby nás zbavil hříchu, přišel Spasitel, aby nás vykoupil a nebe zasloužil — Ježíš Kristus, kterého Bůh padlému pokolení přislíbil hned v ráji.

Aby pak lidé na Vykupitele byli připraveni skrze proroky, Bůh jim předpovídal o Messiáši, že přijde v době, kdy berla bude odňata od Judy; že se narodí v Betlémě z Panny; že bude prorokem, knězem a králem; že bude činit mnohé zázraky; že bude za 30 stříbrných pro-

dán, mučen a usmrcen a že vstane z mrtvých, vstoupí na nebesa a pošle Ducha Svatého.

Vykupitel nepřišel však hned, nýbrž dlouho, několik tisíciletí lidstvo naň čekati musilo.

Úpadek náboženský a mravní byl žalostný. Lidstvo klesalo hloub a hloub, samo si pomoci nemohlo.

Proto také volalo: »*Rosu dejte nebesa a obla-
kové dštěte Spravedlivého. Otevři se země a vy-
puč nám Spasitele.* (Is. 45, 8.)

Tuto dobu toužebně očekávaného Vykupitele si připomínáme v *adventě*, v době to čtyř neděl před svátky vánočními.

Druhý článek víry:

I V JEŽÍŠE KRISTA, SYNA JEHO JEDI- NÉHO, PÁNA NAŠEHO.

Ježíš Kristus je pravý Bůh.

Ježíš Kristus jest onen přislíbený Vykupitel, jednorozený Syn Boží a náš Pán. Na Pánu Ježíši se vyplnila všechna proroctví o Vykupiteli. Konal zázraky a předpovídal skryté, budoucí věci. Je svatý, neměl hříchu, jak i jeho nepřátelé uznali. Jeho učení ukazuje Boží moudrost.

Božství Ježíše Krista dosvědčil:

1. sám jeho *Otec nebeský* — (při křtu v Jordáně: »Tentož jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo.« [Mat. 3, 17.])
2. *Ježíš Kristus* sám o sobě — (»Já a Otec jedno jsme.« [Jan 10, 30.])
3. *apoštolové jeho* — (na př.: sv. Petr: »Ty jsi Kristus, Syn Boha živého«; sv. Tomáš: »Pán můj a Bůh můj!« — Jan 20, 28).

Třetí článek víry:

JENŽ SE POČAL Z DUCHA SVATÉHO, NARODIL SE Z MARIE PANNY.

Ježíš Kristus je také pravý člověk.

Ježíš Kristus jest Bůh a spolu člověk — Boho-
člověk. Bohem jest od věčnosti, člověkem se
stal, když se počal působením Ducha Svatého
a narodil se z Marie Panny (roku 749 po zalo-
žení města Říma) v Betlémě v chlévě (Hod
Boží vánoční — 25. prosince).

Matkou Pána Ježíše, Bohorodičkou, jest nej-
blahoslavenější Panna Maria. Svatý Josef jest
pěstounem Páně.

Pannu Marii uctíváme zvláštním způsobem,
neboť převyšuje všechny anděly a svaté:

1. svou důstojností (jest matkou Boží) a sva-
tostí,
2. mocí a láskou k nám.

Klekání (= modlíme se klečíce): »*Anděl
Páně*«.

1. Anděl Páně zvěstoval Panně Marii, a ona po-
čala z Ducha Svatého.

Zdrávas, Maria ...

2. I řekla Maria: Aj, já dívka Páně, staniž se
mi podle slova tvého.

Zdrávas, Maria ...

3. A Slovo (= Syn Boží) tělem učiněno jest
a přebývalo mezi námi.

Zdrávas, Maria ...

Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko.

Abychom hodni učinění byli zaslíbení Kri-
stových.

Tato modlitba je Rodičce Boží zvláště milá
a proto jí nikdy neopomíň.

Skrytý život Kristův. V Betlémě přišli se poklonit Spasiteli nejdříve pastýři, potom mudrci od východu (svátek Sv. tří králů, čili Zjevení Páně — 6. ledna). Svatá Rodina prchá před úklady Herodovými do Egypta. Po jeho smrti se vrací do Nazareta.

Když bylo Pánu Ježíši dvanáct let, šel se svými rodiči do chrámu jerusalemského a zůstal tam tři dni mezi učiteli zákona. V Nazaretě Ježíš poslouchal svých rodičů, pomáhal jim v práci a byl tam až do třiceti let; proto se jmenuje Nazaretský. Když bylo Pánu Ježíši třicet let, šel k řece Jordánu a dal se od Jana Křtitele pokřtiti. Po svém křtu odešel Pán Ježíš na poušť, tam se postil čtyřicet dní a nocí a pak byl od d'ábla pokoušen.

Tuto dobu připomíná nám čtyřicetidenní půst, který se počíná Popeleční středou a končí Bílou sobotou v poledne.

Čtvrtý článek víry:

TRPĚL POD PONTSKÝM PILÁTEM, UKŘIŽOVÁN, UMŘEL I POHŘBEN BYL.

Vyvoliv si Pán. Ježíš 12 apoštolů, chodil ve své vlasti s místa na místo a učil pravdám kterým věriti máme a ctnostem které konati máme. Své učení potvrzoval zázraky.

Všichni neuvěřili v Pána Ježíše. Byli to zvláště fariseové, kteří ho nenáviděli pro jeho učení a hleděli ho usmrtiti. Kristus Pán trpěl jako člověk nevýslovné bolesti: krví se potil, byl bičován trním korunován a mimo to trpěl mnoho potupy, posměchu, rouhání a nakonec odsouzen

nésti těžký kříž, na němž byl ukřižován na Kalvarii.

Kristus Pán podstoupil hořká muka, a to i smrt dobrovolně, z lásky k nám a z poslušnosti k nebeskému Otci.

To se stalo za času Pontského Piláta, který byl v Judsku vladařem římského císaře Tiberia.

Smrt Kristova na kříži, kterou nás vykoupil ze hříchů, z otroctví ďáblova a od věčného zavržení, *jest oběť Nového zákona*. Smířil nás s Bohem, zjednal hojné milosti a dary Boží a učinil nás schopny věčného života.

P á t ý č l á n e k v í r y :

SSTOUPIL DO PEKEL, TŘETÍHO DNE VSTAL Z MRTVÝCH.

Když Kristus na kříži zemřel, odloučila se duše jeho od těla, ale Božství bylo i s tělem i s duší dále spojeno (Velký pátek — Boží hrob).

Duše Pána Ježíše sestoupila do *předpekli* k duším zemřelých spravedlivých, aby jim zvěstovala vykoupení.

Třetího dne spojil Kristus duši svou opět s tělem a slavně vstal z mrtvých vlastní mocí, jak byl předpověděl.

To dosvědčili jeho přátelé (apoštolové) i jeho nepřátelé (farizeové).

(Zmrtvýchvstání Páně slavíme na Hod Boží velikonoční, největší den celého církevního roku.)

Zmrtvýchvstání Páně nás učí:

1. že Ježíš Kristus jest vpravdě Bůh,
2. že i my jednou z mrtvých vstaneme pro zásluhy Pána Ježíše podle jeho přípovědi.

Šestý článek víry :

VSTOUPIL NA NEBESA, SEDÍ NA PRAVICI BOHA, OTCE VŠEMOHOUCÍHO.

Po svém zmrtvýchvstání žil Pán Ježíš na zemi ještě 40 dní. Apoštoly poučoval o království Božím.

Svou vlastní mocí pak vstoupil s tělem i duší na nebesa s hory Olivetské. I jako člověk vládne na nebi i na zemi s nebeským Otcem.

(Slavnost Nanebevstoupení Páně se koná čtyřicátý den po zmrtvýchvstání Páně.)

Sedmý článek víry :

ODTUD PŘIJDE SOUDIT ŽIVÝCH I MRTVÝCH.

V poslední den na konci světa přijde Pán Ježíš opět s velikou mocí a velebností souditi všecky lidi spravedlivé (živé pro nebe) i nespravedlivé (mrtvé pro nebe) a tehdyž odplatí jednomu každému podle skutků jeho.

Osmý článek víry :

VĚŘÍM V DUCHA SVATÉHO.

Duch Svatý jest třetí božská osoba, pravý Bůh jako Otec a Syn, od nichž od obou vychází. Rozdává milosti, které nám zjednal Kristus Pán. Se všemi svými dary a milostmi sestoupil na apoštoly o slavnosti letnic (Hod Boží svatodušní).

Duch Svatý apoštoly osvětil, posílil a posvětil.

Obdařil je všemi dary, aby evaᅡgelium hlásali a Církev po celém světě rozšiřovali.

Duch Svatý učí, posvěcuje a vede Církev neviditelným způsobem cestou pravdy a svatosti až do skonání světa. Také nám uděluje milost a dary. (Sedmero darů Ducha Svatého: dar moudrosti, rozumu, rady, síly, umění, pobožnosti a bázně Boží.)

Devátý článek víry:

VĚŘÍM V SVATOU CÍRKEV OBECNOU, SVATÝCH OBCOVÁNÍ.

1. Založení Církve.

Kristus, aby všichni lidé mohli dojíti spasení, založil Církev a skrze ni vykonává svůj trojí úřad: učitelský, kněžský a královský po všechny věky a konati jej bude až do skonání světa.

Hlavou Církve ustanovil apoštola Petra. Učinił tak slovy:

1. *»Ty jsi Petr (t. j. skála) a na té skále vzdělám Církev svou a brány pekelné ji nepřemohou.*
2. *A tobě dám klíče království nebeského, a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.«* (Mat. 16, 18—19).
3. *»Pasiž beránky mé . . . , pasiž ovce mé!«* (Jan 21, 15—17).

Svatý Petr hned po nanebevstoupení Páně vystoupil jako zástupce Kristův a hlava apoštolův, i. a př. při volbě apoštola Matěje, potom o letnicích a na sněmu apoštolském. Od prvo počátku byl uznáván za hlavu Církve.

Nástupcem Petrovým je římský biskup, protože sv. Petr z Říma řídil celou Církev a tam

také život svůj smrtí mučednickou dokonat r. 67. Nynější sv. Otec Pius XI. jest 260. papežem.

2. Zřízení Církve.

Členem Církve Kristovy je každý pravověřící křesťan. V Církvi jsou představení a poddaní. Kristus Pán často přirovnával Církev svou ke stádcí: věřící jako ovečky, apoštoly jako pastýře.

Představenými v Církvi jsou papež a jemu podřízení biskupové. Papež jest nejvyšší viditelná hlava Církve, jest nástupcem sv. Petra, zástupce Ježíše Krista. Biskupové katolické Církve jsou nástupci sv. apoštolů. Jako apoštolové byli poddáni sv. Petru, tak biskupové jsou podřízeni sv. Otcí. Každý biskup má určitou vykázanou část Církve pro své působení — biskupství, diecési. Diecése se dělí na farní osady, které spravují faráři. Farář je duchovním otcem svěřené farnosti.

Církev katolická jest tudíž společnost všech pravověřících křesťanů, kteří jedno učení Kristovo vyznávají, svátostí od Krista ustanovených užívají a za svou duchovní vrchnost biskupy pod nejvyšší správou papežovou uznávají.

Mimo Církev jsou: 1. nepokřtění; 2. odpadlíci a bludaři; a tito vlastní vinou nedojdou spásy. Kdož jsou mimo Církev bez vlastní viny, mohou dojiti spasení, nezemrou-li v těžkém hříchu.

3. Úkol Církve.

Ježíš Kristus založil Církev, aby vedla všechny lidi k věčné spáse. Úkol ten plní Církev tím,

že lidstvo učí a posvěcuje a tak vede k spasení. Vykonává tak trojí úřad Ježíše Krista:

1. učitelský, jeho učení o víře a mravech zachovává a neomylně vykládá;
2. kněžský, koná oběť mše svaté a uděluje svátosti;
3. pastýřský, k' bohumilému životu zákony a příkázáními věřící přidržuje.

Církev katolická v učení víry a mravů je neomylná, sám Ježíš Kristus zajistil jí ustavičnou pomoc svou: *»Aj, já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.«* (Mat. 28, 20.) A zároveň slíbil pomoc Ducha Svatého: *»Já prositi budu Otce, a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky, Duchu pravdy«* (Jan 14, 16).

Proto svatý Pavel praví, že církev je *»sloup a základ pravdy«* (1. Tim. 3, 15).

4. Známky Církve.

Je toliko jedna pravá Církev, protože Ježíš Kristus toliko jednu založil: *»na té skále vzdělám Církev svou«*. — (Mat. 16, 18).

Kristus dal své církvi tyto hlavní známky:

1. jest *jedna*, má jednu víru, touž oběť, jedny svátosti a jednu nejvyšší hlavu;
2. *svatá* — má svaté učení a svátosti, kterými vede lidstvo k svatosti, jsou v ní svatí a světice, o jejichžto svatosti i zázraky svědčí;
3. jest *katolická* či *obecná*, jest pro všechny lidi a pro všechny časy; po všech dílech světa jest rozšířena a ustavičně dále se rozšiřuje;
4. jest *apoštolská*, má za pastýře nástupce apoštolů (papež a biskupové).

OBCOVÁNÍ SVATÝCH.

K obcování svatých náležejí:

1. pravověřící na zemi (církve bojující);
2. duše v očistci (církve trpící);
3. svatí v nebi (církve vítězná).

Toto obcování se jmenuje proto obcování svatých, protože všichni k svatosti jsou povoláni a křtem svatým posvěceni ve spojení pod jedinou hlavou Kristovou; mnozí též dokonalé svatosti dosáhli. Záleží pak obcování svatých v tom, že:

1. na zemi máme podíl na všech obětech mše svaté, modlitbách a dobrých skutcích veškeré Církve;
2. svaté ctíme a vzýváme, ti pak za nás u Boha orodují;
3. duším v očistci modlitbou, dobrými skutky, odpustky a zvláště mší svatou pomáháme, ony pak za nás vděčně u Boha prosí.

Desátý článek víry:

ODPUŠTĚNÍ HŘÍCHŮ.

Slovy »odpuštění hříchů« vyznáváme, že v katolické Církvi všechny, i nejtěžší hříchy mohou býti odpuštěny pro zásluhy Ježíše Krista.

Jak útěšné je slovo Kristovo: *»V pravdě pravím vám . . . cokoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.«* (Mat. 18, 18.)

Jedenáctý článek víry:

TĚLA VZKŘÍŠENÍ.

1. Smrt a soud soukromý.

Jest uloženo lidem jednou umřítí a potom soud.« (k Žid. 9, 27.) Všichni lidé musejí umřítí,

protože všichni v Adamovi zhřešili. *»Proto jako skrze jednoho člověka hřích přišel na tento svět a skrze hřích smrt a (jako) tak na všechny lidi smrt přišla, poněvadž (v něm) všichni zhřešili.«* (k Řím. 5, 12.)

O hodině smrti řekl Pán Ježíš: *»Bděte tedy, nebo nevíte dne ani hodiny.«* (Mat. 25, 13.)

Hned po smrti přichází duše na soud Boží a je souzena z celého svého života, a to ze všech svých myšlenek, slov a skutků, jakož i z toho, co dobrého konati opominula.

2. Těla vzkříšení a soud obecný.

Spasitel praví: *»Nedivte se tomu, neboť přichází hodina, ve které všichni, kteří v hrobech jsou, uslyší hlas jeho (totiž Syna Božího), a půjdou ti, kteří dobře činili na vzkříšení k životu, ti však, kteří zlé páчали, na vzkříšení k soudu.«* (Jan 5, 28, 29.)

V den poslední vzkřísí Ježíš Kristus tělo naše, to jest, duši s tělem spojí. Všichni lidé, dobří i zlí, vstanou z mrtvých. Těla vzkříšených nebudou stejná, těla zlých budou ošklivá, těla dobrých krásná a oslavenému tělu Kristovu podobná. Těla budou vzkříšena proto, aby celý člověk trvale přijal buďto odměnu v nebi, nebo trest v pekle.

Proto na konec světa nastane obecný nebo veřejný soud. Božský soudce řekne dobrým: *»Pojďte, požehnání Otce mého, vládněte královstvím, připraveným vám od ustanovení světa.«* Ke zlým se obrátí se slovy: *»Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, který jest připraven ďáblu a andělům jeho.«* (Mat. 25, 34, 41.)

Obecný soud bude se za tím účelem konati, aby:

1. všichni lidé uznali Boží moudrost a spravedlnost;
2. celý svět oslavil Krista;
3. dobří odměněni byli a zlí potrestáni.

Dvanáctý článek víry:

ŽIVOT VĚČNÝ.

Po tomto životě pozemském nastane život dokonalé blaženosti bez konce pro spravedlivé v nebi, ale i zavržení v pekle budou mít život věčný, ale jejich život bude nejvýš nešťastný.

1. Nebe.

Do nebe se dostane, kdo v *milosti Boží* zemřel a všech trestů za hříchy je prost.

Blaženost nebeská je nevýslovná.

Svatí v nebi patří na Boha tváří v tvář, jsou prosti všeho soužení a pokušení, žijí ve společnosti andělů nevýslovně šťastně a blaženost jejich jest věčná.

2. Peklo.

Do pekla přijdou ti, kdož zemrou ve smrtelném hříchu.

Zavržení v pekle na těle i na duši trpí nevýslovné bolesti a strasti — utrpení jejich jest bez konce, věčné, a oni nemají vůbec naděje na vykoupení.

Smrt, soud, nebe, peklo se nazývají poslední věci člověka. »Ve všech skutcích svých pamětliv buď na poslední věci své, a na věky nezhřešiš.« (Sir. 7, 40.)

BŮH CHCE, ABYCHOM PŘIKÁZÁNÍ JEHO ZACHOVÁVALI.

»Chceš-li do života vejíti, zachovávej přikázání.« (Mat. 19, 17.) »Milujete-li mě, přikázání má zachovávejte.« (Jan 14, 15.)

Nestačí k spasení, aby člověk toliko věřil, co Bůh zjevil, ale katolický křesťan musí také s milostí Boží činiti, co Bůh přikázal.

Veškeren zákon Boží jest obsažen ve dvou hlavních přikázáních lásky: *»Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vši mysli své. Toť jest největší a první přikázání. Druhé pak jest podobné tomu: »Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.« (Mat. 22, 37—39.)*

Máme milovati:

1. Boha nade všechno,
2. sebe,
3. bližního pro Boha.

Kterak milovati máme Boha, sebe a bližního podává podrobněji desatero Božích přikázání.

A. POVINNOSTI K BOHU.

Bůh nás stvořil. Má tudíž právo dáti nám přikázání. Tohoto práva užívá, když praví:

»Já jsem Hospodin (= Pán), Bůh tvůj.« (2. Mojž. 20, 2.) Bůh nás miluje a co nám přikazuje, jest pro naši spásu. Činí tak jako milující Otec nikoli jako panovačný vladař.

NEBUDEŠ MÍTI JINÝCH BOHŮ MIMO MNE!

Bůh zakazuje v prvním přikázání, abychom jinému prokazovali poctu, která toliko jemu náleží, a poroučí, abychom jeho samojediného jako jediného Boha a Pána ctili.

Boha ctíme tím, že:

1. v něho věříme a jej milujeme;
2. že ho vzýváme a do jeho svaté vůle se odevzdáváme.

V Boha věříme proto, že jest Bůh věčná pravda, kteráž se nemůže mýlit.

1. Věř v Boha.

Víry jest k spasení nevyhnutelně potřeba každému člověku, neboť jediné věrou může člověk poznati smysl života a životem podle víry dojíti cíle svého.

Kristus Pán nařídil apoštolům, aby učení jeho hlásali všem národům: *»Kdo uvěří a pokřtěn bude, bude spasen, kdo neuvěří, bude zavržen.«* (Mar. 16, 16.) Ale nestačí, abychom víru toliko znali a v srdci chovali, musíme ji také slovem i skutkem vyznávat; *»víra, nemá-li skutků, jest mrtva sama v sobě«* — praví sv. apoštol Jakub proto, když jest potřeba, i víru obhajuj, i kdybys měl pro ni trpěti, a sebe nebo jiného ve víře posiluj. *»Není bohatství, není pokladu nad víru katolickou«* (sv. Augustin). Zachovej si tudíž poklad obecné, pevné, stálé, uvědomělé a živé víry, neboť bez ní *»nemožno jest Bohu se líbiti«* (K žid. 11, 6). Blaze ti bude, budeš-li moci na konci života svého zvolati se sv. Pavlem: *»Dobrý boj jsem bojoval, víru jsem zachoval.«* (2. Tim. 4, 7).

Jsme povinni víru svou před lidmi vyzná-
vati, neboť Pán Ježíš řekl: *Každý, kdo mně vyzná
před lidmi, toho vyznám i já před Otcem svým,
jenž jest v nebesích. Kdo by však mě zapřel
před lidmi, toho zapru i já před Otcem svým,
jenž jest v nebesích (Mat. 10, 32—33).*

Víra naše má býti:

1. *obecná* --- věříme-li všem zjeveným pravdám;
2. *pevná a stálá* — nedáme-li se ničím od víry
odvrátiti. »*Vím, komu jsem uvěřil a jsem jist*«
(2. Tim 1, 12).
3. *živá* — když podle ní ve všem myšlení a jed-
nání žijeme a skutky dobrými ji osvědčujeme.

Proti víře hřeší:

1. kdo vůbec nevěří (nevěra);
2. kdo vlastní vinou některé zjevené pravdě
nevěřící a učení Církve převrací (bludařství);
3. kdo dobrovolně o víře pochybuje;
4. kdo za víru svou se stydí, ji zapírá a od Círk-
ve odpadá;
5. kdo bez potřeby s nevěrci se stýká, nevěrecké
spisy čte anebo vstupuje do spolků víře ne-
přátelských.

2. Doufej v Boha.

»*Křesťansky doufati*« jest: pevně a důvěrně
očekávati, co nám Bůh pro zásluhy Ježíše Krista
slíbil.

Doufáme v Boha, protože jest všemohoucí,
nejvyš dobrotivý a ve slibech svých věrný.

Doufáme, že od Boha především dostaneme:

1. *odpuštění hříchů,*
2. *milost k dobrému*
3. *a věčnou blaženost.*

Též i časné věci můžeme a máme od Boha oče-

kávati, ovšem pokud nám skutečně prospívají a k dosažení věčné blaženosti přispívají.

Proti naději jsou tyto hříchy:

1. *opovázlivé spoléhání na Boha* — kdo toliko na Boha spoléhá a sám nečiní, co činiti může a má (vydává se svévolně v nebezpečství a přitom na ochranu Boží spoléhá),
2. *nedůvěra* — kdo nedosti pevně v Boha důvěřuje,
3. *zoufalství* — kdo vůbec v Boha nedoufá a domnívá se, že mu Bůh již pomoci nebo odpustiti nemůže nebo nechce.

»V Tebe, Pane, jsem doufal a nebudu zahanben na věky!«

3. Miluj Boha nade všechno.

»Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své a ze vši mysli své a ze vši síly své.« (Marek, 12, 30.)

Máme Boha milovati nade všechno, to jest: máme Boha milovati více než všechno, cokoliv jest nám milé a vzácné, a ochotni býti raději všechno to ztratiti, než Boha těžkým hříchem uraziti.

Máme Boha milovati:

1. protože nás stvořil, vykoupil a posvětil;
2. protože nejvyšší dokonalý Bůh je veškeré lásky hoden.

Proti lásce k Bohu jsou všechny těžké hříchy. Zvláště těžce hřeší, kdo Bohem pohrdá, odpor a zřejmou nelibost k Bohu a k věcem božským v srdci svém chová. (Nenávist proti Bohu.)

Čím odplatím se Pánu za všechno, co mi prokázal? (Žalm 115, 12.)

Synu, dej mi srdce své. (Přisl. 23, 26.)

4. Klač se Bohu!

Jsme povinni ctíti Boha jako nejvyšší bytost, svého Tvůrce a Pána. Úcta, která jen Bohu patří, nazývá se *klanění*.

Bohu se klaníme, když jeho jakožto nejvyššího Pána uznáváme a jemu nejvyšší poctu prokazuje.

Proti poctě Boží hřeší:

1. kdo se nemodlí nebo kdo se špatně modlí;
2. kdo věcem připisuje tajemnou moc, které jim Bůh nedal — *pověrou*; na př. šťastné a nešťastné dni, čísla (7, 13), zvířata (zajíc, kočka), osoby (stařena), věci (amulety, seno, provaz z oběšeného, karty, hadačství a jiné);
3. kdo se dopouští svatokrádeže (t. j. zneuctívá Bohu zasvěcené osoby, místa a věci).

Dobré a prospěšné jest vzývati anděly a svaté:

1. jsou přátelé Boží,
2. milují nás a za nás u Boha orodují.

(*Litanie ke Všem svatým.*)

Svaté ctíme tím, že:

1. jejich památku světíme a o přimluvu u Boha je prosíme;
2. máme v úctě jejich ostatky a obrazy;
3. jejich příkladem se řídíme.

5. Odevzdej se Bohu!

Bohu se odevzdává, kdo se vůli Boží podrobuje a s Pánem Ježíšem praví: *Otče, ne má, ale tvá vůle se staň!* (Luk. 22, 42.)

Především v nemoci a v neštěstí, v chudobě a v nouzi máme se do vůle Boží poroučeti.

»*Bud' vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi!*«
Hřeší, kdo proti Bohu reptá.

»Víme však, že těm, kteří milují Boha, všechny věci napomáhají k dobrému. (Řím. 8, 28.)

Důvěřuj v Boha, v jeho pomoc a ochranu.

Kdo Boha má za pevný hrad,
nic nemusí se zlého bát,
i v houři může kliden být,
neb nad ním Bůh svůj drží štít.
(Sládek.)

*»Kdybych i chodil uprostřed stínu smrti, nebudu se báti zlého, neboť Ty se mnou jsi.«
(Žalm 22, 4.)*

Druh é p ř í k á z á n í B o ž í :

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO.

1. Měj v úctě jméno Boží!

Měj v úctě jméno Boží, neboť *»svaté je jméno jeho«* (Luk. 1, 49.), a proto: *»Nevezmeš jména Božího nadarmo.«*

Bůh zapovídá v druhém přikázání zneužívati jméno Boží. Jméno Boží a jiná jména, která značí něco božského nebo posvátného (na př. jména svatých a slova Písma svatého, sv. obřadů máme vyslovovati s úctou, a nemáme jich zneužívati k žertům, nadávkám, pověrám a podobně).

Jméno Boží světí:

1. kdo je *uctivě* vyslovuje, zejména při modlitbě;
2. kdo jím se slavně dokládá při přísaze a slibu.

Bohu se rouhá, kdo potupně o něm a o náboženství mluví anebo se mu posmívá. Písmo svaté praví: *»Nemylte se! Bůh nebývá posmíván!«* (Gal. 6, 7.)

2. Přísaha tvá budiž svatá!

Jest dovoleno přísahati, to jest dovolávati se Boha za svědka, když je toho třeba, že mluvíme pravdu, nebo že chceme splniti něco dobrého, Bohu milého, co slibujeme.

Hříšně přísahá:

1. kdo lže při přísaze (křivá přísaha),
2. kdo přísahá, že něco zlého učiní (že se pomstí, že neodpustí — taková přísaha neváže),
3. kdo přísahá bez potřeby.

Žádá-li úřad církevní nebo světský, jest povinností katolického občana přísahu vykonati.

3. Plň svůj slib.

Slib činí, kdo se dobrovolně Bohu zavazuje, že vykoná něco k jeho poctě.

»Slíbil-lis co Hospodinu, neprodlévej to splniti. Mnohem lépe jest neslibovati, než po slibu, co připověděno, nesplniti.« (Kaz. 5, 3—4.)

Nečin důležitého slibu bez porady s knězem.

Třetí přikázání Boží:

POMNI, ABYS DEN SVÁTEČNÍ SVĚTIL.

V třetím přikázání Božím se poroučí světiti den Páně. Náš sváteční den jest neděle — den Páně, první den v týdnu. Jest sváteční proto, že v neděli vstal Ježíš Kristus z mrtvých, v neděli seslal Duchu Svatého, v neděli v život vešla Církev kázáním apoštolů a hromadným křtem věřících.

Již první křesťané slavili neděli jako den sváteční, den Páně (Sk. ap. 20, 7.; 1. Kor. 16, 2) a scházeli se ke mši svaté.

1. V neděli nepracuj!

Neděli světíme:

- 1. když nekonáme těžkých služebných prací (nezbytně nutné jsou dovoleny),**
- 2. a jsme pobožně přítomni celé mši svaté.**

Účastí na mši svaté jsme povinni, protože mše svatá jest nejdůležitější bohoslužebný úkon. Jest to nevznesenější oběť, ve které se Kristus pod způsoby chleba a vína nekrvavě obětuje svému nebeskému Otci. K účasti na mši svaté jsou vázáni věřící, kteří dosáhli sedmého roku.

2. Konej dobré skutky v neděli!

Mimoto doporučí Církev, aby věřící ve dny sváteční přijímali svátosti, poslouchali kázání, jím se poučili o pravdách víry a povinnostech křesťanského života a konali dobré skutky.

Neznesvěcuj neděle hříšnými radovánkami.

B. POVINNOSTI K SOBĚ A K BLIŽNÍMU.

Čtvrté přikázání Boží:

**CTI OTCE SVÉHO A MATKU SVOU, ABYS
DLOUHO ŽIV BYL A DOBŘE TI BYLO NA
ZEMI.**

Ve čtvrtém přikázání Božím se poroučí prokazovati rodičům úctu, lásku a poslušnost.

1. Miluj své rodiče!

Děti milují své rodiče, když jim všeho dobra přejí, cheváním svým radost působí, když jim

pomáhají, v stáří a v nemoci o ně se starají a za ně se modlí.

2. Cti své rodiče!

Děti ctí své rodiče, když si jich váží, s úctou o nich mluví a uctivě se k nim chovají, protože rodiče zastupují u dětí místo Boží a jsou po Bohu největší jejich dobrodinci.

3. Poslouchej svých rodičů!

Děti poslouchají svých rodičů, když ochotně činí, co jim rodiče přikazují nebo radí. Bez poslušnosti nebyla by výchova dětí možná.

Čtvrté přikázání ukládá též rodičům povinnosti:

1. aby své děti v pravé víře vyučovali a ke všemu dobrému přidržovali (výchova dítek:
 - a) tělesná záležitosti v péči o tělesný život a zdraví dítěte;
 - b) duševní spočívá v péči o rozumové a mravní vzdělání dítěte);
2. aby jich chránili a jim dobrý příklad dávali;
3. aby se o ně starali, a třeba-li, je i trestali.

Proti čtvrtému přikázání hřeší děti:

1. když rodiči pohrdají, hrubě se k nim chovají, neuctivě o nich mluví a za ně se stydí;
2. když jim zlého přejí, nebo i zle činí, když je zarmucují a hněvají;
3. když jich nerady poslouchají, jejich napomenutí nedbají.

Dětem, které otce i matku ctí, slíbil Bůh v tomto životě ochranu a požehnání, v budoucím pak věčnou blaženost. Sv. Pavel píše: »Dít-

ky, poslouchajte rodičů svých v Pánu, neboť jest to spravedливо». »Cti otce svého i matku svou«, to jest první přikázání se zaslíbením, aby se ti dobře vedlo a ty abys dlouho živ byl na zemi.» (K Efeským 6, 1—3). — »Oko, které se posmívá otci a pohrdá matkou svou, to ať vyklinou krkavci.« (Příslaví 30, 17).

4. Měj v úctě své představené.

Máme poslouchati nejen svých rodičů, ale i jejich zástupců, učitelů a vychovatelů.

Tito mají povinnost pečovati o výchovu v duchu rodičů a děti mají k nim podobné povinnosti jako k rodičům.

5. Miluj svou duchovní matku — Církev.

Jsme povinni míti v úctě církevní představené: sv. Otce, biskupy a kněží, osvědčili lásku a věrnost k Církvi svaté. jako matce své, jejich zájmů hájiti a starati se, aby život náboženský mohutněl a Církev se šířila. Podporujme dobrý tisk, přispívejme na svaté misie, t. j. na rozšíření svaté víry v krajích pohanských.

6. Miluj vlast svou.

Jsme povinni býti oddáni státu, v úctě míti ty, kteří vykonávají nejvyšší moc ve státě, zákony a nařízení svědomitě plniti, milovati svoji vlast, zemi, v níž jsme se zrodili a vychovávaní byli. Jazyk a národnost zapíratí jest nečestné. »Kdo se za svůj jazyk stydí, hoden potupy všech lidí.«

Láska k vlasti není v planých citech, nýbrž v opravdové práci pro duševní, mravní a hmotné povznesení vlastního národa.

7. Měj úctu k stáří.

Také k lidem starým chovej se uctivě. »*Před hlavou zešedivělou povstaň, cti osobu starcovu.*« (3. Mojž. 19, 32.)

P á t é p ř i k á z á n í B o ž í :

NEZABIJEŠ.

Pátým přikázáním chrání Bůh život těla a duše. Jsme povinni dbáti o život svůj i bližního. »*Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.* (Mar. 12, 31.)

1. Miluj sebe samého pro Boha.

»*Nejsme svoji,*« (1. Kor. 6, 19.) »*Pánu náležíme.*«

Bůh tě obdařil různými dary a milostmi, proto pečuj o tělo i o duši.

O život a zdraví pečuje, kdo se varuje všeho, co ohrožuje život a jeho zdraví, a užívá řádně prostředků, jež prospívají životu a zdraví.

Zdraví si kazí:

1. kdo je nestřídmý v jídle a pití. Nežijeme, abychom jedli, nýbrž jíme, abychom žili. Střídmost v jídle a pití prospívá zdraví, udržuje svěžest ducha a posiluje člověka.

Hřeší:

1. kdo si bere život nebo kazí zdraví;
2. kdo se bez důvodu mrzačí nebo bez potřeby v nebezpečí vydává;
3. nemírným sportem a kouřením.

2. Miluj bližního jako sebe samého!

Pán Ježíš řekl: »*Milovati budeš bližního svého jako sebe samého* (Mar. 12, 31). Náš bližní jest

každý člověk, přítel i nepřítel. (Podobenství o milosrdném Samaritánu.) Milovati máme všechny lidi.

Bližního milujeme jako sebe samého, když plníme slovo Kristovo: *»Co chcete, aby lidé činili vám, činite vy také jim!«* (Mat. 7, 12). A co máme odmítnouti, ukazuje přísloví: *»Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň také ty jim!«*

3. Neubližuj nikomu.

Hřeší proti bližnímu na těle:

Kdo ho nespravedlivě usmrcuje, zraňuje nebo zdraví mu kazí. Kdo úmyslně a nespravedlivě usmrcuje bližního, nazývá se vrah. Bližního zdraví kazí, kdo ho týrá. Od vraždy rozeznává se zabití. Zabití jest neúmyslné nebo nahodilé, ale zaviněné zničení života bližního (neopatrné zacházení se zbraní, nedostatečný dozor na děti a pod.). Proti pátému přikázání dále hřeší, kdo bližního svého nenávidí, na něj se hněvá, jemu spílá a nadává.

4. Nebud' svědkem:

Nejcennějším statkem bližního jest život jeho duše. Bližnímu na duši škodí, kdo jest příčinou jeho hříchu nebo úmyslně ke hříchu ho svádí (dává pohoršení).

Pán Ježíš řekl: *Kdo by pohoršil (svedl ke hříchu) jedno z maličkých těchto, kteří ve mne věří, lépe by mu bylo, aby zavěšen byl kámen mlýnský na hrdlo jeho a on pohroužen do hlubiny mořské.* (Mat. 18, 6.)

Kdo bližnímu na těle nebo na duši nespravedlivě uškodil, má mu podle možnosti škodu nahraditi.

**NESESMILNÍŠ. — NEPOŽÁDÁŠ MANŽELKY
BLIŽNÍHO SVÉHO.**

Šestým a devátým přikázáním chrání Bůh čistotu a cudnost.

Bud' stydlivý a cudný.

Šestým a devátým přikázáním Bůh poroučí, abychom byli v myšlenkách, pohledech, řečech a skutcích vždycky stydliví a cudní.

Dobrovolné nestydaté myšlenky, řeči a skutky jsou větším dílem těžké hříchy.

Proto se varuj všeho, co stydlivost a cudnost porušuje, zejména se varuj nestydatých lidí, špatné četby, neslušných divadel a kin, pohledů a obrazů, neslušností v oděvu, zahálky a nestřídmosti.

Abychom zůstali stydliví, máme:

1. modliti se (podle slov Kristových: »Bděte a modlete se!«) a přijímati svátosti;
2. pracovati a býti na sebe přísní;
3. v pokušení si vzpomenouti: »Bůh mne vidí!«
Každé chvíle můžeme zemřít.

Necudnost a nečistota mají těžké následky:

Škodí na zdraví, rozrušují nervy, zeslabují paměť, působí nechuť k práci a životu a někdy i sebevražedné myšlenky.

V pochybnosti, je-li něco hřích, požádej o radu a vysvětlení rodiče nebo zpovědníka.

Srdce čisté stvoř ve mně, Bože! (Ž. 50, 12.)

Jen jedno dát ti mohu na cestu:

Hled' zachovat si pro vždy srdce čisté...

Vrchlický, Hippodamie.

NEPOKRADEŠ! — ANIŽ POŽÁDÁŠ STATKU JEHO.

Sedmým a desátým přikázáním chrání Bůh *majetek*. Země a její statky patří především *Bohu*, protože od něho pocházejí. Podle vůle Boží pánem majetku jest také *člověk*. Mylné jest tvrzení: Majetek jest krádež. Co člověk poctivou prací získal, jest jeho soukromý majetek.

1. Svého si hled'!

Bohu jest milá naše péče o majetek:

1. když ho poctivou prací, ať tělesnou, ať duševní nabýváme,
2. šetrně s ním zacházíme,
3. k blahu svému, bližního a k dobrým skutkům štědře užíváme.

Proti tomu hřeší:

1. lenoch (každý člověk jest povinen pracovat — zahálka jest matka nepravostí),
2. marnotratník (vydává majetek na věci nerozumné, hříšné),
3. lakomec (nezřízeně lpí na majetku; lakomec je hluchý k potřebám svým i jiných).

2. Cizího nech!

Cizí majetek buď ti svatý!

Hřeší na majetku bližního:

1. kdo krade;
2. kdo podvádí;
3. kdo cizí majetek poškozuj.

Krade, kdo nespravedlivě a tajně bere cizí věc. Malou věcí se začíná, velkou se končí. Krádež věci posvátné se nazývá svatokrádež. Krádež, spojená s násilím, jest loupež.

Ani děti nemají práva osvojiti si bez svolení rodičů rodinný majetek!

Podvádí, kdo dává špatnou míru nebo váhu, padělá peníze, potraviny, nápoje a listiny.

Lichvář je ten, kdo zboží a potraviny zdražuje nad jejich skutečnou cenu, kdo bere z půjčky nespravedlivý úrok, nebo jinak nouze bližního k svému obohacení využívá.

Cizí majetek poškozuj:

kdo povinnou práci zanedbává nebo špatně koná,

kdo cizí majetek ničí (šlape obilí, láme keře a stromky, nebo zapaluje — žhářství).

Proti sedmému přikázání hřeší také:

kdo věcí nalezených a vypůjčených nevrací a dluhů neplatí,

kdo bližnímu na majetku uškodil, má věc odcizenou co nejdříve navrátiti, nebo škodu podle možnosti nahraditi.

Osmé přikázání Boží:

NEVYDÁŠ KŘIVÉHO SVĚDECTVÍ PROTI BLIŽNÍMU SVÉMU.

Osmým přikázáním zavazuje nás Bůh k pravdomluvnosti, upřímnosti a věrnosti.

1. Mluv pravdu!

Bůh jest pravda a miluje pravdomluvnost.

Kdo se chce Bohu líbiti, musí býti upřímný a věrný ve slově i v skutcích.

Bůh zapovídá v osmém přikázání lháti.

Lež snižuje člověka, lhář nemá důvěry a vážnosti. Kdo jednou lhal, tomu se po druhé nevěří.

Lže, kdo úmyslně mluví, co není pravda.

»Ohavností jsou Hospodinu slova lživá«. (Přisl. 12, 22.)

Příslaví praví: Kdo lže, ten krade.

Kdo před soudem lže, křivě svědčí.

Pokrytcem je, kdo se dělá lepším, nežli je, aby jiné klamal.

2. Važ si cti bližního.

Dobré jméno a čest jsou cenné statky člověka. Proto hřeší, kdo bližnímu na cti škodí.

Bližnímu škodí na cti:

1. Kdo bližního opovážlivě posuzuje a bez dostatečného důvodu odsuzuje.
2. Kdo ho pomlouvá (chybu bližšího zveličuje, nebo mu připisuje chyby, kterých není.
3. Kdo chyby bližního bez potřeby vyzrazuje.
4. Kdo bližního tupí (na př. nadávkou a pod.).

Zvláštním druhem hříchu proti dobrému jménu bližního jest donášení, t. j. kdo pomlouvá, aby porušil přátelství jiných, aby je znepřátelil (ramenář). Chyby bližního smíme a máme říci rodičům, učitelům, soudcům, když je toho třeba k nápravě a polepšení bližního, nebo k zamezení ještě většího zla.

Písmo svaté odsuzuje křivé slovo:

. Slyšel-lis slovo proti bližnímu svému, nechť s tebou umře. (Sir. 19, 10.)

Rána bičem působí modřinu, ale rána jazykem drtí kosti. (Sir. 28, 21.)

PŘIKÁZÁNÍ CÍRKEVNÍ.

Kristus řekl apoštolům: »*Všecko, cožkoli svázete na zemi, bude i na nebi svázáno*« (Mat. 18, 18). Tím dal představeným Církve právo i moc přikázání dávati a ty, kteří jich nedbají, trestati.

Patero přikázání církevních zní:

1. Zasvěcené svátky světiti.
2. V neděle a zasvěcené svátky celou mši svatou pobožně slyšeti.
3. Ustanovené posty zachovávat.
4. Alespoň jednou za rok zřízenému knězi se zpovídati a v čas velikonoční velebnou svátost oltářní přijímati.
5. V zapověděný čas hlučného svatebního veselí nadržeti.

Církev ustanovila více přikázání*), ale tato si zejména pamatovati máme, neboť:

1. blíže určují přikázání Boží,
2. v křesťanském životě nás utvrzují.

Přikázání církevní jsme povinni zachovávat, protože Ježíš Kristus výslovně přikázal, abychom Církve byli poslušni, když pravil: »*Jestliže (kdo) Církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán.*« (Mat. 18, 17.)

První a druhé přikázání církevní:

ZASVĚCENÉ SVÁTKY SVĚTITI.

V NEDĚLE A ZASVĚCENÉ SVÁTKY CELOU MŠI SVATOU POBOŽNĚ SLYŠETI.

Mimo neděli slavily se v Církvi již od nejstarších dob svátky Páně, Panny Marie a sva-

*) V nejnovější době přikazuje zvláště na potřeby Církve a jejích chrámů a ústavů přispívati podle svých sil.

tých. Svátky nám připomínají, co Bůh učinil pro naši spásu, a ukazují nám vzory křesťanského života.

Zasvěcené svátky Páně jsou:

1. Narození Páně, Obřezání Páně (Nový rok) a Zjevení Páně (Svatých tří králů);
2. Zmrtvýchvstání Páně a Nanebevstoupení Páně;
3. Seslání Ducha Svatého, nejsvětější Trojice, Božího Těla a Krista-Krále.

Dle toho Církev rozděluje rok na tři doby:

1. VÁNOČNÍ — od první neděle adventní do soboty po poslední neděli po Zjevení Páně.
2. VELIKONOČNÍ — od neděle Devítník do svátku Nanebevstoupení Páně.
3. SVATODUŠNÍ — až do soboty po poslední neděli po Duchu Sv.

Po hodů Božím svatodušním první neděli připadá svátek nejsvětější Trojice, kterým se končí čas velikonoční, za něhož má katolický křesťan aspoň jednou za rok svátosti přijmouti. Po svátcích svatodušních bývá zpravidla 24 neděl, nejmeně 23, nejvíce 28.

Zasvěcené svátky Panny Marie:

1. Neposkvrněné Početí — 8. prosince,
2. Nanebevzetí Panny Marie — 15. srpna.

Zasvěcené svátky svatých:

1. sv. Petra a Pavla — 29. června.
2. Všech Svatých — 1. listopadu.

O všech nedělích a uvedených zasvěcených svátcích jsme povinni:

1. účastni býti celé mše svaté, a to pobožně, to jest, uvažovati, co se při mši svaté koná, a při tom v duchu s Bohem se obírat;
2. zdržovati se služebních prací, t. j. takových prací, které se nesrovnávají s povahou dne svátečního.

Doporučuje se také kázání s pozorností slyšeti a pobožností odpoledních se účastniti.

Třetí přikázání církevní:

USTANOVENÉ POSTY ZACHOVÁVATI.

Církev nařizuje, abychom ustanovené posty zachovávali, a to buď půst ujmy, nebo pouhou zdrženlivostí od masitých pokrmů, nebo půst ujmy a zdrženlivostí zároveň (půst přísný).

Půst ujmy znamená, že je dovoleno jen jednou za den dosyta se najísti, při čemž se dovoluje ráno a večer občerstvení. Zavazuje od dokonání 21. roku do počínajícího 60. roku.

Omluvou jest, kdo je sláb, nemocen anebo po nemoci a kdo těžce pracuje.

Půst zdrženlivosti znamená zdržovati se masitých pokrmů. Zavazuje od 7. roku.

Omluvou jest, kdo je nemocen a kdo jest odkázán na to, co dostane (služební, cestující, chudí a j.).

Nestanoví-li jinak postní řád určité*) diecése, jest:

1. Půst zdrženlivosti o všech pátcích po celý rok, a to na vděčnou vzpomínku, že Ježíš

*) Bývá vždy na počátku postu ohlášen s kazatelny a vyvěšen na dveřích chrámových, neboť biskupové mají právo všeobecné postní předpisy pro svou diecési upravit.

Kristus se v pátek za nás obětoval svou smrtí na kříži.

2. Půst ujmy a zdrženlivosti zároveň: na Popelční středu, v pátcích 40denního postu a Suchých dnů,^{*)} o svatvečerech Hodu Božího svatodušního a Narození Páně (Štědrý večer),
3. půst ujmy o všech všedních dnech 40denního postu, ve středu a v sobotu o Suchých dnech, Zelený čtvrtek, a ve svatvečery Nanebevzetí Panny Marie a Všech svatých (u nás na základě zvláštní výsady sv. Stolic).

V pochybnosti se obrať na svého duchovního správce nebo zpovědníka.

Čtvrté přikázání církevní:

**NEJMÉNĚ JEDNOU ZA ROK SE ZPOVÍDATI
A V ČAS VELIKONOČNÍ VELEBNOU SVÁ-
TOST OLTÁRNÍ PŘIJÍMATI.**

Tímto přikázáním jest vázán každý katolický křesťan od 7. roku.

Nevyhoví-li této povinnosti, dopouští se těžkého hříchu.

Církev si přeje, aby každý věřící často, ano denně přistupoval ke stolu Páně. *Nařizuje* pak, aby *aspoň jednou v roce*, a to v čas velikonoční velebnou svátost oltární přijal.

Páté přikázání církevní:

**V ZAPOVĚDĚNÝ ČAS HLUČNÉHO SVA-
TEBNÍHO VESELÍ NEDRŽETI.**

Zapověděný čas jest od první neděle advent-

Suché dni jsou:

1. po třetí neděli adventní;
2. po první neděli postní;
3. po Božím hodu svatodušním;
4. po 14. září.

ní až do Hodu božího vánočního a od Popeleční středy do Hodu božího velikonočního. Konají-li se oddavky, jsou beze vší slavnosti.

O KŘESŤANSKÉ SPRAVEDLNOSTI.

Kdo se pilně varuje všeho, co Bůh zapovídá, a stále koná, co Bůh přikazuje, nazývá se *spravedlivý*.

Křesťanská spravedlnost záleží v tom, že člověk se snaží všech hříchů se bedlivě vystříhati, zákon Boží plniti a dobrými skutky se Bohu zalíbiti.

Hlavní dobré skutky jsou:

1. *modlitba* — veškeré pobožnosti, jimiž Boha oslavujeme a svaté ctíme;
2. *půst* — nejen ujma v jídle, ale též ochotné zdržování se dovořených rozkoší;
3. *almužna* — všechny skutky tělesného i duchovního milosrdenství.

Skutky tělesného milosrdenství jsou:

1. lačné krmiti,
2. žiznivé napájeti,
3. pocestné do domu přijímati,
4. nahé odívati,
5. nemocné navštěvovati,
6. vězně vysvobozovati,
7. mrtvé uctivě pochovávat.

Skutky duchovního milosrdenství jsou:

1. hřešící napomínati,
2. neumělé učit,
3. pochybujícím dobře raditi,
4. zarmoucené těšiti,
5. křivdy trpělivě snášeti,
6. ubližujícím odpouštět.

7. za živé se modliti.

Pilným cvičením v drobných skutcích dospěje katolický křesťan *k životu ctnostnému*.

Ctnost je pevný úmysl a vytrvalé přičiňování s pomocí Boží stále plniti, co Bůh poroučí.

Je-li sám Bůh předmětem a pohnutkou ctností, zovou se *ctnostmi božskými*. Jsou tři:

1. *víra* — všecko za pravdu máme, co Bůh zjevil;
2. *naděje* — pro zásluhy Ježíše Krista důvěrně očekáváme, co Bůh slíbil;
3. *lásky* — Boha nade všecko milujeme.

Tyto tři božské ctnosti jsou zvláštní nadpřirozený dar, kterého se nám dostalo na křtu svatém, a jsou nejdůležitějším, neboť na těchto ctnostech božských v životě křesťanského všecko záleží.

Mravní ctnosti ustanovují, jak sami k sobě a k bližnímu se chovati máme.

Základem mravního života jsou čtyři ctnosti:

1. *moudrost* (opatrnost) — spasení své na zřeteli míti a k dosažení jeho nejvhodnějších prostředků užiti;
2. *spravedlnost* — dávat i nechávat každému, což jeho jest;
3. *statečnost* — žádné překážky a obtíže se nelekati pro dobro;
4. *střídmost* — potlačovati touhu po nedovoleném a nemírném požitku.

»*Bud'tež dokonalí, jako i Otec váš v nebesích dokonalý jest*« (Mat. 5, 48).

ČÁST TŘETÍ.

BŮH CHCE, ABYCHOM UŽÍVALI PROSTŘEDKŮ MILOSTI BOŽÍ.

»Uděl nám, prosíme, Pane, povždy milostivě Ducha správného smýšlení a konání, abychom, ježto bez Tebe býti nemůžeme, podle Tebe žít mohli.«
Modlitba z 8. neděle po Sv. Duchu.

Prostředky milosti:

Pán Ježíš řekl: *»Beze mne (totiž bez milosti Boží) nic nezmůžete.«* (Jan 15, 5.)

»Nikdo nepřichází k Otci, leč jen skrze mne.« (Jan 14, 6.)

Kristus na kříži všechny lidi vykoupil a všem zjednal milost Boží. Tím však není ještě vykopen a spasen každý člověk. Se zásluhou a s milostí Kristovou je tomu jako s lékem. Lék, sebe lepší, uzdravuje jen toho, kdo jej požívá.

Dílo posvěcení člověka koná Duch Svatý, jenž po ustanovení Spasitelově prostřednictvím Církve každému přivlastňuje zásluhy a milost Kristovu.

Milost Boží je vnitřní nadpřirozený dar, který nám udílí Bůh jen z pouhé své dobroty a pro zásluhy Pána Ježíše.

1. Posvěcující milost.

Posvěcující milost nás činí svatými a spravedlivými, dítkami Božími a dědici království nebeského. Po prvé se nám dostalo této milosti na křtu svatém. Ztrácíme ji těžkým hříchem, ale

můžeme ji opět dostat ve svátosti pokání. Nezapomínejme, že jsme živými chrámy Ducha svatého, a to proto, že nosíme Boha samého v srdci svém. Jak silná duše, která to chápe!

2. Milost pomáhající.

Milost pomáhající je ta, skrze niž Bůh náš rozum osvětluje, vůli posiluje a našim skutkům dodává nadpřirozené ceny a záslužnosti pro nebe.

Kolik křesťanů by snášelo snáze útrapy tohoto života, kdyby si prakticky a živě připomínali poklad, který neustále v sobě nosí, nebo nosití mají, totiž Boha v své duši skrze milost posvěcující. Křesťan v stavu milosti má však Ducha sv. a s ním plnost nebeských milostí. Proto Církve nazývá Ducha Svatého »sladkým hostem duše«. Milost Boží se vyprošuje modlitbou a uděluje se zejména skrze viditelná zevnější znamení, t. j. svátosti. Svátosti ustanovil Ježíš Kristus, a to všechny, t. j. sedmero svátostí se zřetelem k člověku a jeho potřebám.

Sedmero svátostí se jmenuje:

1. křest (lze přijmouti pouze jednou),
2. biřmování (lze přijmouti pouze jednou),
3. svátost oltářní,
4. pokání,
5. poslední pomazání,
6. svěcení kněžstva (lze přijmouti pouze jednou),
7. stav manželský.

Ke každé svátosti náleží tři části:

1. zevnější znamení,
2. vnitřní milost,
3. ustanovení od Ježíše Krista.

KŘEST.

Nejpotřebnější svátost je křest, bez něho nemůže nikdo vejít do království nebeského (Jan 3, 5), nemůže býti spasen podle slov Páně. Proto Církev nařizuje křtíti již nemluvňata a se křtem neotáletí.

Křest jest též první svátost, nepokřtěný nemůže platně přijmouti žádné jiné svátosti.

Pán Ježíš poručil apoštolům: *»Učte všechny národy a křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého«* (Mat. 28, 19).

Kdo křtí, lije vodu křtenci na hlavu a říká při tom: N (zvolené jméno světce), **já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.**

Křest duši naši zbavuje hříchu dědičného, a je-li křtěn dospělejší i všech hříchů ostatních i všech trestů časných i věčných za ně zasloužených, očišťuje a posvěcuje.

Křtem stává se člověk křesťanem. Křest uděluje kněz. V nebezpečenství smrti smí křtíti každý člověk.

Na křtu svatém slibujeme:

1. že se odříkáme d'ábla a všech hříchů a budeme žíti životem křesťanským,
2. že budeme pevně a stále věriti učení Církve katolické.

Za nemluvňata činí slib křestní kmotrové. Mohou jimi býti jen dobří katolíci, neboť jsou povinni starati se o křesťanské vychování dítěte, zvláště tehdy, nejsou-li rodiče dítěte na živu. Křestní kmotrové jsou jako duchovní rodiče dítěte, neboť křtem vcházejí s ním v duchovní příbuzenství.

Obřady křestní.

I. Před křtem.

1. Křtěnci se zvolí jméno svatého, který jest mu ochráncem (patronem) a vzorem, jehož má následovati.
2. Kněz třikrát dýchá v obličej dítěte, což značí zapuzení zlého ducha. Poté dostává křtěnec posvěcenou sůl — sůl moudrosti křesťanské.
3. Ve jménu trojjediného Boha rozkazuje kněz satanovi, aby dítko opustil.
4. Dítko jest uvedeno do chrámu.
5. Uši a chřípí nosu křtěnce se dotýká na znamení, aby jeho duch pro nebeskou pravdu se otevřel.
6. Kmotři skládají za dítko slib křestní, v němž křtěnec slibuje, že se odřiká d'ábla, jeho pýchy i všech skutků jeho.
7. Kněz pomazává dítko na prsou a mezi lopatkami sv. olejem křtěnců na znamení, že křest nás posiluje, abychom zlá pokušení překonávali a přikázání Boží zachovávali.
8. Následuje vlastní křest.

II. Po křtu.

1. Pomazání sv. křížmem na temeni hlavy značí neporušitelné znamení křesťana.
2. Kněz klade na pokřtěného bílou roušku na znamení, že Duch sv. dal mu roucho posvěcující milosti. Rozžatá svíce, kterou podává kněz pokřtěnému, znamená, že mu v srdci má stále hořeti světlo víry a dobrých skutků.

I mně řekl kněz při křtu svatém: Přijmi roucho nevinnosti a dones je bez poskvrny až před soudnou stolicí Pána našeho Ježíše Krista, abys došel života věčně blaženého.

Dospělý, který chce býti pokřtěn, musí:

1. se dáti ve svaté víře dostatečně vyučiti,
2. osobních hříchů svých upřímně litovati,
3. učiniti vyznání víry a křestní slib.

Po křtu dospělého slouží se mše svatá, při níž nově pokřtěný přistupuje k sv. přijímání. I dospělý může míti kmotra.

BIŘMOVÁNÍ.

Biřmování je svátost od Pána Ježíše ustanovená, ve které pokřtěný člověk od Ducha Svatého bývá posílněn, aby víru svou statečně vyznával a podle ní živ byl.

Písmo svaté podává zprávu, že již apoštolové biřmovali; tak v Samaří biřmovali sv. Petr a Jan, v Efesu sv. Pavel. Nezapomeň přijmouti sv. biřmování.

Biřmovací lístek dostaneš od svého katechety nebo duchovního správce. Včas se odebeř do kostela s kmotrem (katolíkem).

Obřady sv. biřmování.

Před sv. biřmováním se vzbuzují tři božské ctnosti a lítost nad hřichy.

1. Při sv. biřmování, když biskup stojí u oltáře, modlí se za všechny biřmovance:

Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen. Přijď, sv. Duše, naplň srdce svých věrných a oheň lásky své v nich rozněť! Amen.

2. Poté vzkládá ruce na biřmovance a říká: Modleme se. Všemohoucí, věčný Bože, jenž jsi nám dal ve sv. křtu milost znovuzrození a odpuštění hříchů, sešli nám s nebes Ducha svatého a jeho dar moudrosti a rozumu, rady a síly, umění, pobožnosti a bázně Boží. Amen.

3. Biskup maže bířmovance svatým křířmem na čele, řikaje slova: *»N (jméno bířmovací), znamenám tě znamením křířže a posiluji tě křířmem spasení ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.«*

4. Pak jemně udeří bířmovance v tvář a dí: *»Pokoj s tebou!«* Bířmovanec říká po tichu v srdci svém: *»Budiř mi vítán, Duře svatý, a posilniř mne! Amen.«* Poté bířmovanec kleče se pomodlí zbořně tiřtěnou modlitbu, kterou dostává na památku.

5. Když se vrátil biskup k oltáři: *»Modleme se! Všemohoucí, věčný Boře, jenř jsi mne ve svátosti bířmování učinil pomazáním svatým křířmem v podobě křířže dospělým křesťanem a bojovníkem Kristovým, dejř mně na přimluvu sv. patrona mého, by Duch svatý stále ve mně přebýval a mne posilnil ve víře i v životě podle víry. Pořehnej mne Bůh Otec, Syn a Duch svatý. Amen.«*

Po svatém bířmování vyslechnou bířmovanci napomenutí biskupovo a pomodlí se *»Věřím v Boha«, »Otčenáš«* a *»Zdravas Maria«*.

Neř se celý obřad ukončí, setrvej klidně a zbořně na svém místě. Dárek, který ti dává kmotr, budiř ti milou vzpomínkou na sv. bířmování, není však věcí hlavní, neboř mnohem větších darů se ti dostává milostí Ducha svatého.

NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOST OLTÁŘNÍ.

Nejsvětější svátost oltářní je právě Tělo a pravá Krev Ježíře Krista. Kristus Pán jest v nejsvětější svátosti přítomen pravdivě, skutečně a podstatně, t. j. podstatou svého těla a své krve.

Slova přislíbení. Pán Ježíř po zázračném nasycení 5.000 mužů řekl: *»Chléb, kterýř já dám,*

tělo mé jest, jež vydám za život světa.» (Jan 6, 52.) Nad tím se pohoršovali židé a hádali se vespolek: Kterak tento může nám dáti své tělo za pokrm? Ježíš na to řekl ještě slavněji: *»Zajisté, zajisté, pravím vám, nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti života v sobě, neboť tělo mé pravý jest pokrm a krev má pravý jest nápoj.»* (Jan 6, 54—56.)

Slova ustanovení. Co tehdy Pán Ježíš slíbil, to splnil při poslední večeři. Vzal chléb, díky činil a požehnav lámal a dával učedníkům svým říka: *»Vezměte a jezte; totoť jest tělo mé, které se za vás vydává.»*

Podobně vzal i kalich a učiniv díky dal jim říka: *»Vezměte a ^{krv-ma}jězte; totoť jest ~~tělo mé, které má~~ Nového zákona, která se vylévá za vás a mnohé na odpuštění hříchů. To číňte na mou památku.»*

(Mat. 26, 26—28; Mar. 14, 22—24; Luk. 22, 19—20. 1. Kor. 11, 23—25).

Moc tuto Kristus dal apoštolům slovy: *»To číňte na mou památku.»*

Apoštolové pak ji svěřili jen biskupům a kněžím. Kristus ustanovil svátost oltární za pokrm pro naše duše.

I. OBĚŤ MŠE SVATÉ.

Oběť je dar, který přinášíme Bohu, abychom ho za nejvyššího Pána uznali. K oběti náleží:

1. viditelný dar,
2. obětování.

Obětí Kristovou na kříži neměla přestati oběť vůbec. Proto ustanovil Pán Ježíš při poslední večeři na památku své oběti krvavé ustavičnou oběť nekrvavou: *mši svatou.*

Mše svatá jest pravá a vlastní oběť Nového zákona, ve kteréž obětuje nekrvavým způsobem Je-

žíš Kristus pod způsobami chleba a vína tělo své a krev svou.

Mezi obětí mše svaté a obětí na kříži není podstatného rozdílu; týž Kristus se obětuje, jen způsob obětování je rozdílný; při mši svaté krev jeho se neprolévá, Kristus již netrpí a neumírá. Mše svatá není tedy pouhý obřad, nebo jen památka na krvavou oběť Páně na kříži, nýbrž pravá a skutečná oběť.

Smrt a oběť Kristova je při mši sv. vyjádřena odděleným proměňováním chleba a vína.

Slovo »mše« vzniklo z latinského missa (missio, propuštění). Za starých dob se říkalo dvakrát nahlas: »Ite missa est«, t. j. jděte, jste propuštěni. Před obětováním znamenalo, že čekatelé křtu (katechumeni) mají odejít; po mši, že bohoslužba je ukončena. Slova missa, t. j. propuštění, zůstalo pak na označení mše sv. Po prvé přinesena byla oběť mše svaté Kristem při poslední večeři, když proměnil chléb a víno v Tělo a Krev Svou a poručil apoštolům, aby tak činili na jeho památku. Mše sv. se konala vždy v Církvi katolické. Kde není mše sv., tam není pravé víry Kristovy, neboť tam chybí to nejdůležitější a nejvznešenější.

Při poslední večeři četl Pán Ježíš s apoštoly ze sv. Písma Starého zákona a konal různé obřady.

Při mši sv., kterou čtou biskupové a kněží, nástupci to sv. apoštolů, činí totéž, co činil Pán Ježíš při poslední večeři:

1. Čtou částky z Písma sv. Nového zákona (*evangelium*, povstaň a žehnej se sv. křížem); tu se končí část mše, která slove »mši katechumů«; až do tohoto okamžiku byli přítomni katechumeni, t. j., kteří se připravovali na přijetí křtu sv., a začíná »mše věřících«.

2. obětují chléb a víno (*obětování*).

3. proměňují týmiž slovy Kristovými chléb a víno v Tělo a Krev Páně (*proměňování*),

4. přijímají Tělo a Krev Páně a dávají věřícím požívatí pod způsobou chleba (*přijímání*).

To jsou čtyři hlavní částky mše sv. K nim přidala Církev sv. již hned za prvních věků krásné obřady.

2. SVATÉ PŘIJÍMÁNÍ.

Ve svatém přijímání dostává se nám za pokrm Těla a Krve Ježíše Krista.

Svaté přijímání působí v nás tyto účinky:

1. rozmnožuje posvěcující milost;
2. zeslabuje náklonnost ke zlému a posiluje k dobrému;
3. očišťuje od hříchů všedních, chrání od hříchů těžkých;
4. spojuje nás co nejúžeji s Ježíšem Kristem podle jeho slov: *»Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.«* (Jan 6, 57.)

Chceme-li těchto milostí dojíti, musíme se k sv. přijímání dobře a náležitě připravit.

Příprava hlavně záleží:

- a) v čistotě svědomí, t. j., když prost jsi aspoň těžkých hříchů;
- b) v pobožnosti srdce. Za tím účelem již navečer před sv. přijímáním a zejména v den sv. přijímání obírej se myšlenkami na božského Spasitele. Taž se sama sebe: Kdo ke mně přijde...? K jakému ubožákovi přijde...? Proč ke mně přijde...? Aby mi pomohl ja-

ko otec, přítel, lékař, rádce, těšitel, dobrý pastýř. Vzbud' lítost a takto s čistým srdcem pojmi touhu po svátostném Spasiteli.

Před sv. přijímáním:

Při mši svaté před sv. přijímáním vzbud' takto tři božské ctnosti:

Vzbuzení víry: Věřím v Tebe, pravý ve třech osobách jediný Bože, Otče, Duše Svatý, jenž jsi všechno stvořil, všechno zachováváš a spravuješ, jenž dobré odměňuješ a zlé tresceš. Věřím, že Syn Boží se vtělil, aby nás vykoupil, a že Dušou svatou svou milostí nás posvěcuje. Věřím, že duše naše nesmrtelná, milost pak Boží nám k spasení nevyhnutelně potřebná jest. Věřím a vyznávám všechno, čemu Ježíš Kristus učil, co svatí apoštolové kázali a čemu svatá římskokatolická Církev věřití velí. Tomu všemu věřím, protože jsi, ó Bože, věčná a neskonalá pravda a moudrost, kteréž nelze, aby oklamala, aniž lze, aby byla oklamána. Bože, rozinnož víru mou!

Vzbuzení naděje. Doufám a důvěřuji se v Tvou, ó Bože! svrchovanou dobrotu a Tvé milosrdenství, že mi pro nesmírné zásluhy svého jediného Syna, Ježíše Krista, udělíš, abych za živa hříchy své poznal, dokonale jich litoval, a že mi je odpustíš, po smrti pak že mi ráčíš spasení věčné dáti a popřáti, abych na Tebe tváří v tvář patřil, Tebe miloval a s Tebou se věčně radoval; mám naději, že mi také dáš, čím bych toho dosáhl. Doufám to od Tebe, protože jsi to slíbil, jenž jsi všemohoucí, věrný, svrchovaně dobrotivý a milosrdný. Bože, posilni naději mou!

Vzbuzení lásky. Bože můj! Miluji Tebe z celého srdce svého nade všechno, protože jsi nejlepší dobro, že jsi svrchovaně dokonalý a vši

lásky hoden; i proto Tě miluji, že jsi ke mně a ke všemu stvoření svrchovaně dobrotivý. Žádám toho srdečně, abych Tě tak dokonale miloval, jako Tě Tvoji věrní služebníci milují a milovali, s jejichžto láskou spojuji svou nedokonalou lásku; tu ve mně, ó Bože, vždy více a více rozněcuj. Ježto si tedy upřímně žádám, abych tě srdečně a vroucně miloval, a se opravdově snažil, abych toho dokázal, bolestně toho želím a lituji, že jsem Tebe, své nejlepší dobro, svého Stvořitele, Vykupitele a Posvětitel, rozhněval; želím toho srdečně, že jsem Tebe, Otce svého nejlaskavějšího, svého všemohoucího Pána a spravedlivého Soudce, urazil. Opravdu míním všech hříchů i všech zlých příležitostí se varovati, předešlých nepravostí vždy více a více litovati, ošklivost hříchu častěji rozjímati a nikdy více ničehož proti Tvé nejsvětější vůli se nedopouštět. Přijmiž mne opět za syna svého a dej mi milost, abych splnil, co jsem si umínil. Za to Tě žádám skrze neskonale zásluhy Tvého božského Syna, Pána a Spasitele našeho, Ježíše Krista. Amen.

Krátce před sv. přijímáním.

Přijď již, Spasiteli můj, — nejsladší hosti; — srdce mé jest hotovo — státi se Ti příbytkem! — Přijď, lékaři můj, — a uzdrav duši mou! — Přijď, původe života — ukoj moji touhu! — Přijď, moje lásko, — mé všechno, — můj Bože!

(Když ministrant zvoní třikrát):

»*Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem a uzdravena bude duše má!*« Poté přistup s rukama sepiatýma k stolu Páně. Kněz ti podává Tělo Páně se slovy: »*Tělo Pána našeho Ježíše Krista zachovej duši tvou k životu věčnému.*«

Veliký Bože ve svátosti, nejdobrotivější Spasiteli, Tys nepohrdl mnou a přišels ke mně — ubytoval ses — pln dobroty a lásky — v srdci mém. — Proto se odvažuji — bez bázně — mluvit s Tebou, — chci svoje prosby Tobě přednésti. — Nežádám statkův — ani radostí tohoto světa, — jen o jedno prosím: — Učiň mne takovým, — jaký jsi byl Ty. — Byl jsi pokorný — a poslušen Otce — až ke smrti kříže. — Dejž i mně pravou pokoru — a radostnou poslušnost — k mým rodičům — a k mým učitelům. — Byl jsi trpělivý — a vše jsi obětoval, — i svoji krev a život, — z lásky ke mně. — Dej mi trpělivost — a sebezapírání, — abych i já přinesl obět — z lásky k Tobě. — Dej mi srdce — tak čisté jako Tvé. — Učiň mne silným, — abych se vystříhal všech nebezpečností — tohoto klamného světa. — Nedej, — abych se od Tebe — někdy odloučil, — nedopusť, — abych někdy těžkým hříchem — zase Tě ztratil. Avšak nejen za sebe — prosím — požehnej a zachovej — také rodiče mé, — a bratry, sestry mé — učitele, — všechny dobrodince, — odpláť jim, — protože já tak učinit nemohu — v míře nejvyšší všechnu lásku a péči, všechny práce a námahy, — které pro mne obětuji. — Odměň je — svými vzácnými dary a milostmi. — I nad dušemi v očistci se smiluj, ó Pane. — Braň a vyvyš Církev naši svatou.

Popřej mně toto přátelství — často obnovovati, — dej mně milost, — abych vždy hodně a dobře — ke stolu Tvému přistupoval, — dej mi též, bych jednou, — až slunce života mého se k západu skloní a Ty duši mou volati budeš k Sobě — v hodince smrti, — přijal Tebe na cestu do věčnosti. Amen.

POKÁNÍ.

Svátost pokání je svátost, Pánem Ježíšem ustanovená, ve které kněz jménem Božím odpouští hříchy.

Hřích jest vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího. Hřích je veliký nevědek vůči Pánu Bohu. Všechny hříchy nejsou stejně veliké; jsou hříchy těžké nebo smrtelné. a hříchy lehké nebo všední. Těžce hříšný může býti nejenom skutek, ale i myšlenka, při níž se někdo dobrovolně zdržuje a chová zlou žádost, pokud je to věc důležitá.

Ježíš Kristus dal moc hříchy odpouštět, apoštolům a jejich nástupcům, biskupům a kněžím slovy: *»Přijměte Ducha svatého! Kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadržány jsou.«* (Jan 20, 22, 23.)

K hodnému přijetí svátosti pokání náleží pět částek:

1. zpytování svědomí,
2. lítost,
3. opravdové předsevzetí,
4. zpověď,
5. dostiučinění.

1. Zpytuj svědomí!

Dříve než začneš svědomí zpytovat, vyzývej Ducha svatého o pomoc.

Přijď, Duše svatý, a pomoz mi, abych hříchy své náležitě poznal, srdečně jich litoval, upřímně se z nich vyzpovídal a opravdově se polepšil. Otče náš.

Svědomí zpytuješ, když vážně přemýšlíš, kterých hříchů ses dopustil.

Čiň tak podle desatera Božích a patera cír-

kevních přikázání a podle sedmera hlavních hříchů.

Hlavní hříchy jsou: pýcha, lakomství, smilstvo, závist, nestřídmost, hněv, lenost.

Zpytovatí svědomí můžeš takto:

Rozpomeň se:

při 1. přikázání na *modlitby*: zanedbával jsem dlouhou dobu modlitby; modlil jsem se nepobožně; četl jsem a poslouchal řeči protináboženské, věci pověřivé konal; styděl se svou víru vyznati?

při 2. na *svatá jména*: vyslovoval jsem svatá jména nadarmo; ve hněvu; klel jsem?

při 3. na *mši svatou*: zanedbával jsem v neděli a ve svátek vlastní vinou mši svatou; přišel jsem na mši sv. schválně pozdě; choval jsem se v kostele nepobožně; znesvěcoval jsem neděle a svátky hříšnými radovánkami?

při 4. na *rodiče* a jejich nástupce a představené: byl jsem k rodičům a představeným vzdorovitý, hrubý a neposlušný, o nich neuctivě mluvil; posmíval jsem se mrzáčkům, starým lidem?

při 5. na *lásku k bližnímu*: škodil jsem si na zdraví; bil jsem jiné děti, nadával jsem bližním; sváděl jsem bližní ke hříchu; žil jsem s bližními v nepřátelství?

při 6. a 9. na *čistotu a stydlivost*: na neslušné věci dobrovolně jsem si myslil, je poslouchal a na ně se díval — mluvil, zpíval, maloval — činil sám nebo s jinými?

při 7. a 10. na *cizí majetek*: bral jsem rodičům věci k jídlu, peníze, vzal jsem jinému . . . co a kolik? našel jsem . . . (co to bylo?); vypůjčil jsem si a nevrátil; poškozoval jsem cizí majetek; chtěl jsem něco ukrásti; podváděl jsem?

při 8. na *pravdomluvnost a dobré jméno*: lhal jsem, přetvařoval jsem se; nadával jsem bližním;

chyby o bližních jsem si vymýšlel; roznášel jsem chyby bližních; pomlouval jsem je; podezříval; křivě svědčil; přísahal?

Při církevních příkázáních: *půst*: jedl jsem maso, když byl půst; nebyl jsem v čase velikončním u stolu Páně; v době postní tancoval?

Při hlavních hříších se rozpomeň: byl jsem pyšný, marnivý, chlubitivý, lakomý, závistivý a škodolibý, nestřídmý, mlsný, hněvivý, zlostný, lenivý v modlitbě, v učení. Máš-li o něčem pochybnost, svěř se zpovědníku. Taž se sama sebe: který je tvůj obyčejný hřích, jehož se nejčastěji dopouštíš? V čem se musím polepšiti do příští svaté zpovědi? Nač musím dáti zvláště pozor?

U těžkých hříchů musíš zvláště se zpovídati, rozpomínati na to, *jak často (kolikrát)* ses jich dopustil.

2. Lituj svých hříchů!

Lítost je bolest, že jsme Boha urazili, a oškli-vost nad spáchanými hříchy. Nestačí pouze ústy lítost vyznati, ale jest nezbytně nutno, aby ze srdce zkroušeného vycházela spolu s pravým úmyslem nikdy již nehřešiti.

Lítost jest nejpotřebnější a nejdůležitější částka svátosti pokání. Bez lítosti žádný hřích nemůže být odpuštěn.

Lítost musí býti:

1. vnitřní,
2. nade všechno,
3. obecná,
4. nadpřirozená.

Lítost *vnitřní* má, kdo v duši toho želí, že Boha rozhněval, a zároveň hřích jako největší zlé si zošklivuje.

Lítost *nade všechno* má, kdo více toho želí, že

Pána Boha urazil, nežli kdyby byl všecko na světě ztratil.

Lítost *obecnou* má, kdo *všech* hříchu svých upřímně želí.

Lítost *nadpřirozenou* má, kdo z *milosti Ducha Svatého* hříchů svých proto želí, že jimi rozhněval *Boha nejvýš spravedlivého, dobrotivého a svatého*. Kdo by hříchů svých jen proto litoval, že mu z nich *hanba a škoda světská* vzešla, nemohl by dojítí odpuštění hříchů svých.

Lítost nadpřirozená bývá buď *nedokonalá* anebo *dokonalá*. *Nedokonalou* lítost má, kdo hříchů svých nejvíce proto želí, že jimi nebe ztratil a peklo zasloužil. Tato lítost pochází více z *bázně* před Bohem nežli z lásky k Bohu. Při lítosti nedokonalé dojde sice, kdo se zpovídá, odpuštění hříchů; mají však se všichni kajníci přičiniti, aby hříchů svých dokonale litovali.

Dokonalou lítost má, kdo hříchů svých lituje z lásky k Bohu, t. j. že Boha nejvýše dobrotivého a lásky nejhodnějšího rozhněval.

Dokonalou lítostí docházíme odpuštění hříchů i tenkrát, když nám nebylo možno se zpovídati, ač toho toužebně žádáme.

3. Pevně si umín polepšiti se!

K platné zpovědi je potřebí opravdové předsevzetí, t. j. *upřímné a pevné vůle, život svůj polepšiti a nikdy již nehřešiti*.

Když se zpovídáme, musíme si tedy pevně umíniti:

1. že se budeme varovati aspoň všech těžkých hříchů a příležitosti k nim,

2. že budeme příkázání Boží a církevní svědomitě zachovávatí a svoje povinnosti rádně konati,

3. že učiněnou škodu nahradíme.

4. Zpověď.

Zpověď je zkroušené vyznání spáchaných hříchů zpovědníkovi, abychom od něho rozhřešení došli.

Aby byla zpověď *platná*, musíme se zpovídati:

1. *zkroušeně* (s opravdovou lítostí a pokorou),

2. *upřímně* (knězi jako Bohu samému),

3. *úplně* (aspoň ze všech těžkých hříchů) a udati kolikrát se každého z nich dopustil.

Nezpovídá-li se někdo vlastní vinou z některého těžkého hříchu, zpovídá se neplatně a dopouští se nového hříchu.

Kdo zapomněl z některého těžkého hříchu se vyzpovídati, musí se z něho v nejbližší zpovědi vyznati. Zpověď vykonávej tak, že poklekneš ve zpovědnici, učiníš kříž a říkáš: »Prosím za svaté požehnání: † Zpovídám se Bohu všemohoucímu a vám, otče duchovní, který jste na místě Božím. Naposledy byl jsem u sv. zpovědi (kdy?)

Nyní vyznej své hříchy pokorně, upřímně a úplně, a když jsi tak učinil, rci: »Bože můj! Těchto a všech svých hříchů srdečně lituji, protože jsem jimi Tebe rozhněval a za to spravedlivého trestu zasloužil. Chci se s milostí Boží polepšiti a nikdy již nehřešiti.

Prosím vás, otče duchovní, za spasitelné pokání a kněžské rozhřešení.«

Dej bedlivý pozor na slova zpovědníkova, co ti radí, před čím tě varuje, jaké pokání ti ukládá. Při tom odpovídej upřímně k otázkám, které ti snad položí.

Při udílení rozhřešení vzbud' ještě jednou dokonalejší lítost, bij se v prsa a rci: »Bože, buď

milostiv mně hříšnému», a poznamenej se svatým křížem.

Odcházej ze zpovědnice, polib knězi kříž na stole. Štola je odznakem jeho moci kněžské, kterou má od Spasitele, jenž i tobě praví, jako kdy-si kající Magdaleně: *»Jdi a nehřeš více, aby se ti snad něco horšího nepříhodilo.«* (Jan 5, 14.)

5. Vykonej uložené pokání!

Dostiučinění jsou kající skutky — nejčastěji modlitba — které kněz kajícímu ve zpovědi ukládá. Vykonej je ihned a řádně a přidej ještě dobrovolně jiné modlitby, abys dal tak Pánu Bohu aspoň nějakou náhradu za urážky, kterých ses proti němu dopustil.

Modlitba po sv. zpovědi:

Pokoj Tvůj, ó Pane, jehož svět dáti ani vzíti nemůže, zavítal již do duše mé! . . .

Sladší než odpočinek znavenému poutníku jest duši mé klidné svědomí. Tys mi ústy svého kněze hříchy odpustil. Očištěn klečím nyní před Tebou, ó Bože, a bez bázně se mohu počítati k šťastným dětem Tvým. Ó, přijmi za to dík můj vřelý, přijmi mou dobrou vůli, přijmi mé nepatrné pokání, jež jsem právě vykonal, a odpusť, čeho se přitom upřímné snaze nedostávalo. Pevně si umiňuji, že již nikdy nechci hřešiti. Bud' se mnou, ó Pane, od této chvíle vždy. a podporuj mou slabost silou svou, bud' se mnou zvláště tehdy, když pokušením se v duši připodívá a ona od cesty Tvé se uchyluje. Bud' se mnou, ó Pane, ve všem, vždy a všude, aby mi dopráno bylo jednou radostného s Tebou shledání! Amen.

Zpověď generální.

Zpověď generální je zpověď, ve které se opakují všechny zpovědi za celý dosavadní život (proto slove jinak »životní zpověď«) nebo několika zpovědí dřívějších, ať byly platně nebo neplatně vykonány. Sv. Ignác ji vřele doporučí všem, kteří se chtějí dokonale k Pánu Bohu obrátiti. Velice jest potřebna všem, kteří vstupují do nového stavu, na př. do stavu manželského, nebo nastupují důležitý úřad, hodlají podniknouti dalekou cestu, podrobiti se těžké operaci a podobně.

Odpustky.

Odpustky jsou odpuštění časných trestů mimo svátost pokání.

Odpustky nejsou:

1. odpuštění hříchů,
2. nejsou odpuštění věčných, nýbrž časných trestů.

Církev má na základě zásluh P. Ježíše, Panny Marie a svatých moc odpustiti časné tresty, které bychom sami museli trpěti i po dosaženém rozhřešení buď v tomto životě nebo po smrti v očistci.

Odpustky mohou býti přivlastněny i duším v očistci na způsob přímluvy.

Odpustky jsou *plnomocné*, kterými se odpouštějí všechny časné tresty; *neplnomocné*, kterými se promíjí jenom část trestů (40 dní, 100 dní atd., to znamená, kolik by si kající odpykal veřejným pokáním kajícím 40, 100 dní atd. podle staré církevní kázně; kolik vpravdě se mu odpouští, ví jediný Bůh).

POSLEDNÍ POMAZÁNÍ.

Poslední pomazání jest svátost od Pána Ježíše ustanovená, ve které na smrt nemocný nabývá milosti Boží k spasení duše potřebné, někdy i k prospěchu těla.

Sv. apoštol Jakub píše: *Stůně-li kdo z vás, uveď k sobě kněží církve a ať se modlí nad ním, mažice jej olejem ve jménu Páně; a modlitba víry uzdraví nemocného a polehčí jemu Pán, a jest-li ve hříších, budou mu odpuštěny.* (Jak. 5. 14—15.)

Kněz uděluje tuto svátost, maže svatým olejem nemocného na pěti smyslech a přitom říká: *»Skrz toto svaté pomazání a své nevystihlé milosrdenství odpustiž tobě Bůh, cokoliv jsi zavinil (sluchem, zrakem, čichem, chutí, hmatem aneb chůzí!). Amen.«*

Poslední pomazání působí:

1. nemocnému se odpouštějí hříchy;
2. rozmnožuje milost posvěcující;
3. dodává síly, aby bolesti trpělivě snášel a smrtelný zápas šťastně překonal.

Proto každý katolický křesťan, jenž dospěl do rozumu a těžce onemocněl, má tuto svátost přijmouti. O to pečovati závčas mají též známí a příbuzní nemocného a ne odkládati na poslední chvíli.

Kdo je zaopatřen, nemusí ještě zemřít.

SVĚCENÍ KNĚŽSTVA.

Svěcení kněžstva je svátost od Pána Ježíše ustanovená, kterou se uděluje biskupům a kněžím kněžská moc a spolu zvláštní milost, aby úřad svůj řádně a náležitě konali.

V církvi jsou kněží a laikové (věřící). Kněžská moc, kterou dal Kristus apoštolům, uděluje se ve svátosti svěcení kněžstva a nadto ještě zvláštní milost k řádnému konání úřadu kněžského.

Písmo svaté poučuje:

1. že Ježíš Kristus dal apoštolům moc kněžskou a zvláštní milost;
2. že apoštolové udělovali kněžskou moc a milost. Od apoštolů moc světiti na kněze přešla jen na biskupy.

Kněz má moc:

1. sloužiti mši svatou,
2. udělovati svátosti (kromě biřmování a svěcení kněžstva),
3. slovo Boží hlásati, světiti a žehnati.

Tuto svátost může přijmouti jen ten, kdo se náležitě připravil a od Církve za způsobilého byl uznán.

Všem nám musí mnoho na tom záležeti, aby bylo dostatek horlivých kněží, a proto se modlíme a prosíme Pána žní, aby poslal dělníky na žeň svou. (Mat. 9, 38.)

SVÁTOST MANŽELSTVÍ.

Manželství vůbec je nerozvížitelný svazek mezi jedním mužem a jednou ženou. Svazek tento Ježíš Kristus ustanovením zvláštní svátosti posvětil. Proto křesťanům je manželství ona svátost, kterou dvě svobodné křesťanské osoby, muž a žena, nerozlučně se spojují. Od Boha nabývají milosti a zvláštní posily, aby povinnosti stavu manželského až do smrti svorně a věrně plnili.

Křesťanské manželství jest jednotné, to znamená spojení jen jednoho muže s jednou ženou.

Platné manželství křesťanské nemůže býti roz-

loučeno, leda smrtí jednoho z manželů. Toho mají býti pamětlivi ti, kdo vstupují v manželství, a ne uzavíratí sňatek lehkomylně.

Církev žádá od těch, kteří manželství uzavírají:

1. aby mezi nimi nebylo překážky;
2. aby byli v pravdách svatého náboženství dobře vycvičení;
3. aby před svým duchovním pastýřem v přítomnosti dvou svědků sňatek manželský uzavřeli a kněžské požehnání přijali.

K hodnému přijetí této svátosti mají se snoubenci připravit, zvláště dříve svatou zpověď vykonati a k stolu Páně přistoupiti.

Manželství občanské (civilní) nemá platnosti před Bohem ani Církví.

MODLITBA.

Velmi důležitým prostředkem milosti je modlitba. Modliti se znamená nábožně s Bohem rozmlouvat. Modlíme-li se k Bohu, chceme ho chváliti, jemu děkovati, neb o něco prositi. Proto rozeznáváme modlitbu chvály, díků a prosby.

Podle způsobů, jakým modlitbu konáme, rozeznáváme modlitbu vnitřní (v srdci, myšlenky, přání), nebo vnější, ústy; modlitba jenom ústy konaná slove retní a nemá ceny.

Máme se modliti:

1. protože Bůh to přikázal (1. přikázání),
2. protože Bůh potřebných milostí uděluje jen těm, kteří o ně prosí.

Pán Ježíš řekl: *»Proste a bude vám dáno, hledejte a naleznete, tlucte a bude vám otevřeno«* (Luk. 11, 9). Bůh sice ví, čeho potřebujeme, ale jest třeba, abychom sami prosili.

Modlitba:

1. posiluje k dobru a v odporu ke zlu,
2. přináší útěchu v bolesti a pomoc v smrti,
3. zjednává milost vytrvalosti.

Máme se modlit:

1. ve jménu Pána Ježíše — pro jeho zásluhy ve vyslyšení od Boha doufat: *»Budete-li zač prositi Otce mého ve jménu mém, dám vám«* (Jan 16, 23). Proto také Církev končí každou modlitbu svou slovy: Skrze Ježíše Krista, Pána našeho.
2. nábožně — mysliti na Boha;
3. důvěrně — pevně očekávati, že Bůh nás vyslyší;
4. s odevzdaností do vůle Boží — ponechávati Bohu, kdy a jak nás vyslyší;
5. pokorně — býti si vědomi své nehodnosti; (celník v chrámě);
6. vytrvale — nepřestávati prositi, byť Bůh pro seb našich ihned nevyslyšel.

»Kdo se umí dobře modlit, dovede i dobře žíti.« (Sv. Augustin.)

Modlitba jest nejvznešenější úkon člověka.

Nejdokonalejší modlitbou jest Otčenáš, k níž se obyčejně připojuje Pozdravení andělské — Zdrávas, Maria.

Syn Boží, když přišel na zemi zbudovati nové království, království synů Božích, dal svým věrným novou modlitbu.

Dí krátce a přesně:

Takto tedy budete se modlit:

Otče náš, jenž jsi na nebesích,

Posvěť se jméno tvé —

Přijď království tvé —

Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.

**Chléb náš vezdejší dejž nám dnes —
A odpust' nám naše viny, jakož i my odpouští-
me vinníkům svým. —
A neuved' nás v pokušení. —
Ale zbav nás od zlého. — Amen.**

*Modlitba jest to vznešená již pro svého pů-
vodce. To není modlitba ani proroka, ani světce
— to je modlitba Páně — samého Syna Božího!*

Modlitba vznešená pro svůj obsah. Všecko jest
v ní; vše pro zemi, vše pro nebe, vše, čeho je tře-
ba. Na prvním místě to, zač především prositi
máme, totiž náš životní cíl: Otec, nebe, čest a
sláva Boží a věčná naše spása v jeho království.
K dosažení cíle však jest třeba prostředků, proto
klade Pán Ježíš na druhé místo prosbu za ně:
plnění vůle Boží, potřeby pro duši i tělo
= chléb. Na cestě k cíli vadí nám překážky,
proto prosíme v dalších prosbách: za odpuštění
hříchů, sílu v pokušení, a odvrácení zlého. Kon-
číme slovem Amen — je to souhrn modlitby, a
znamená: Staň se, čili dej, Bože, oč jsme Tě
prosili. *Vzor a pravidlo modlitby:* v sedmi kra-
tičkých prosbách shrnuty všechny potřeby člověka
pro čas i věčnost, nejprve staví božské, nebeské
a duchovní, pak teprve naše lidské, pozemské a
tělesné potřeby.

Proto budiž ti Otčenáš modlitbou nejmilejší.
S touto modlitbou na rtech přijímá tě Církev za
člena svého, jí provází tě životem, jí loučiti se
bude s tebou, až tělesnou schránku tvou po
tomto putování uloží v chladný hrob v zemi.

POZDRAVENÍ ANDĚLSKÉ.

**Zdrávas, Maria, milosti plná, Pán s tebou,
požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod
života tvého, Ježíš.**

Svatá Maria, matko Boží, pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší. — Amen.

Tato modlitba se skládá z modlitby chvály a prosby. Modlitba chvály je pozdravení archanděla Gabriela a sv. Alžběty, modlitbu prosby připojila Církev.

Anděl Gabriel pozdravil Pannu Marii: *»Zdrávas, Maria, milosti plná, Pán s Tebou, požehnaná ty mezi ženami.«*

Alžběta opakovala pozdravení andělské a dodala: *»a požehnaný plod života tvého«.*

Církev připojila: *Ježíš. Svátá Maria, matko Boží! Pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší, Amen.*

Těmito slovy prosíme Pannu Marii, jež jest nejen matkou Boží, ale také naší duchovní Matkou, o ochranu a přimluvu ve všech věcech, zvláště pak v hodinu smrti naší. Proto připojujeme Pozdravení andělské k Modlitbě Páně.

Modleme se:

Bože, jehož milosrdenství nekonečné a jehož dobrota nesmírná jest, děkujeme Tobě za všecko poučení, kterého se nám dostalo milostí Tvou. Nedopusť, prosíme, abychom na pravdy svaté víry zapomínali, ale dej, bychom podle nich věrně živi byli a odplaty věčné dosáhli. Skrze Ježíše Krista, Pána našeho. Amen.

Otče náš. Zdrávas.

V. Boží pomoc zůstávejž vždy s námi.

R. Amen.

OBSAH:

PŘEDMLUVA	5
ÚVOD	6
PRAVDY SVATÉ VÍRY	7

ČÁST PRVNÍ:

Bůh chce, abychom jeho učení věřili	13
--	-----------

První článek víry:

1. Bůh a jeho vlastnosti	15
2. Tři božské osoby	16
3. Bůh a svět:	
A. Svět vznikl vůlí Boží	16
B. Andělé	17
C. Lidé	18

Druhý článek víry	20
--------------------------------	-----------

Třetí článek víry	21
--------------------------------	-----------

Čtvrtý článek víry	22
---------------------------------	-----------

Pátý článek víry	23
-------------------------------	-----------

Šestý článek víry	24
--------------------------------	-----------

Sedmý článek víry	24
--------------------------------	-----------

Osmý článek víry	24
-------------------------------	-----------

Devátý článek víry:

1. Založení Církve	25
2. Zřízení Církve	26
3. Úkol Církve	26
4. Znamky Církve	27
Obcování svatých	28

Desátý článek víry	28
---------------------------------	-----------

Jedenáctý článek víry:

1. Smrt a soud soukromý	28
2. Těla vzkříšení a soud obecný	29

Dvanáctý článek víry:

1. Nebe	30
2. Peklo	30

ČÁST DRUHÁ:

Bůh chce, abychom přikázání jeho zachovávali	31
---	-----------

A. Povinnosti k Bohu	31
-----------------------------------	-----------

První přikázání Boží	32
-----------------------------------	-----------

Druhé přikázání Boží	36
-----------------------------------	-----------

Třetí přikázání Boží	37
-----------------------------------	-----------

B. Povinnosti k sobě a k bližnímu	38
--	-----------

Čtvrté přikázání Boží	38
Páté přikázání Boží	41
Šesté a deváté přikázání Boží.....	43
Sedmé a desáté přikázání Boží.....	44
Osmé přikázání Boží	45
Přikázání církevní	47
O křesťanské spravedlnosti	51

ČÁST TŘETÍ:

Bůh chce, abychom užívali prostředků milosti Boží..	53
1. Posvěcující milost	53
2. Milost pomáhající	54
Křest	55
Břimování	57
Nejsvětější Svátost oltární	58
1. Oběť mše svaté	59
2. Sváté přijímání	61
Pokání	65
1. Zpytuj svědomí!	65
2. Lituj svých hříchů!	67
3. Pevně si umiň, polepšiti se!	68
4. Zpověď	69
5. Vykonej uložené pokání	70
Zpověď generální	71
Odpusky	71
Poslední pomazání	72
Svěcení kněžstva	72
Svátost manželství	73
Modlitba	74
Modlitba Páně	75
Pozdravení andělské	76

